ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ եւ թէ գաւառաց համար
Տարեկան 7 մէճիտ
Վեցամսեայ 3 1/2 »
Եռամսեայ 2 »
Օտար երկիրներու համար 40 Ֆր.
Վեցամսեայ 20 »
Եռամսեայ 10 »
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ, բաց ի Բօսթ Լօքալէն։
Դրամի փոխարէն փոսթայի փուլ կ'ընդունուի՝ 115 ղրուշի փուլն 100 ղրուշի հաշուով։
Նամակները կ'ուղղուին առ ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ
38, Պապը Ալի Ճատտէսի, Կ. Պոլիս։

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԴՐԱՄԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

«پوزانتيون»
ارمنيجه يومى وسياسى غزته
صاحب امتياز ومدير مسئولى
بوزانت كچيان
طبعى و ادارهخانهسى باب عالى جادهسنده ۲۸ نومرولو
دائرهٔ مخصوصهدهدر

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien
Politique, Financier et Littéraire
Directeur-Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab Aali Djaddéssi, No. 38,
CONSTANTINOPLE

ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 145 — ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1897 ԱՊՐԻԼ 24/6 ՄԱՅԻՍ — 4 ԶԻԼՀԷՃՃԷ 1314. — 24 ՆԻՍԱՆ 1313 — Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 145

Կ. ՊՈԼԻՍ, ԱՊՐԻԼ 24/6 ՄԱՅԻՍ, 1897

ԱՆԿԱԽ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

ՅՈՒՆԱՑ ԱՄԵՆ. Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՃԱՌԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Բիւզանդիոնի մէջ տեսանք այն ուշագրաւ ճառը զոր Յունաց Ամեն. Ս. Պատրիարքը կարդացեր է Մայր-Եկեղեցւոյ մէջ։ Որչափ կ'յիշենք, մեր Ս. Պատրիարքին Փէներ[?]ի Մայր-Եկեղեցւոյն մէջ խօսած ճառին մէջ չկար բան մը որ այն միտքը տար թէ Հայ Եկեղեցին կ'փափաքի Յոյն Եկեղեցւոյ հետ միանալ։ Չենք գիտեր ինչպէս եղեր է որ Յունաց Ս. Պատրիարքն այդ թիւր մեկնութիւնը տուեր է։ Ամէն անոնք որ ստոյգ մաքուր և առանց կանխակալ կարծեաց Հայ. Եկեղեցւոյ պատմութիւնն ուսումնասիրած են, սա ակներեւ իրողութիւնը տեսած են, չտեսնալ, թէ Հայ ազգը բազում դարերէ հետէ և նախնական Եկեղեցւոյ հոգին հետզհետէ միապետական հոգւոյ փոխուիլը տեսնելէն ի վեր, իր Եկեղեցւոյն անկախութեան համար փաբած է, իբր ի նախնեաց իրեն մնացած աւանդի մը, և յամառութեամբ վերժած է թէ Հռովմէն և թէ Բիւզանդիոնէն այս մասին եղած ամէն առաջարկութիւն, յորդոր, սպառնում և նոյն իսկ բռնութիւն։ Ամէն անգամ երբ մեծ մարմին մը, բազմութիւն մը՝ փոքր մարմնի մը, փոքրամասնութեան մը կ'առաջարկէ միութիւն, այդ ուրիշ բան չի նշանակեր բայց եթէ մեծին մէջ ձուլում փոքրին։ Ասոր համար միշտ կասկածելի եղած են Հայոց համար այդ տեսակ հրաւէրներ։ Յաւելի է որ յունական Եկեղեցին ալ կամ Նոր Հռոմ ժառանգած է կամ ընդօրինակած է Հին Հռոմայ քահանայապետաց պահանջումը, տիրելու բոլոր քրիստոնեայ Եկեղեցեաց վրայ, և ասոր յայտարար նշանն է յունաց Պատրիարքին ցարդ կրած «տիեզերական» (Էքիւմէնիք) խորհրդ բառը, թէև Քրիստոնէութեան հիմնադիրը բացարձակ մերժած է այդ պսակը իր Եկեղեցւոյն համար (Մատթ. գլ. Ի. 25)։ Մենք չենք ուզեր պատմութիւնը քրքրել ցոյց տալու համար անցեալին տխուր էջերն և Հայ Եկեղեցւոյ և Կաթողիկոսաց ժամանակաւ կրածներն Յոյն Եկեղեցւոյ ձեռքէն։ Մենք այն կարծիքէն ենք թէ լաւ է մոռնալ միջնադարեան մոլեռանդութեանց վէճերն և քրիստոնէական եղբայրակցութեան հաստատ կռուանին վրայ կեցած՝ սէր և եղբայրական յարաբերութիւն տածել, մշակել ամէն քրիստոնեայ Եկեղեցեաց հետ որք յօժարին այդ, սա պատուէրին համաձայն թէ «այսու ծանիցեն զձեզ մարդիկ թէ աշակերտք իմ էք զի սիրեցէք զմիմեանս»։ Բայց այսչափը բաւ չէ՞։ Արդէն յունական Եկեղեցին ալ չընդունիր որ Քրիստոս միապետութիւն հաստատած ըլլայ յանձին Պետրոսի իր Եկեղեցւոյն մէջ, և ամէն քրիստոնեայ Եկեղեցի մի հօտ և մի հովիւ ըլլայ այդ իմաստով։ Իսկ եթէ ծէսերու և հաւատալեաց ինչ ինչ երկրորդական կէտերու տարբերութիւնները բարձուած տեսնել կ'փափաքի Ն. Սրբազնութիւնը, մենք դժբախտաբար չենք կրնար այդ փափաքին մասնակցիլ և մեր Ս. Պատրիարքն ալ չի կրնար իրեն աղօթակից ըլլալ առ այդ, եթէ չուզեր որ վերջը իր անունն ալ Եզնիկներու կարգն անցնի, գըլխիվայր գրով։ Մենք երեք Ընդհ. Ժողովները միայն ընդունելով կեցած ենք և ընդհ. քրիստոնեայ Եկեղեցւոյէն բաժանուած չենք համարիր ինքզինքնիս, երկրորդական ծէսեր (ինչպէս խմորեալ կամ անխմոր պատարագել, ևլն.), Հոգւոյն Սրբոյ բխման խնդրոյն նման վիճաբանական նուրբ խնդիրներ, որոց վրայ դարերով միտք յոգնեցուցին Լատին[?] Դպրոցական և Բիւզանդական աստուածաբանք՝ հոգւոյ փրկութեան արգելք ըլլալիք բաներ չեն, և Յունաց Սրբազան Պատրիարքն, որ գիտնական համալսարաններէն անցած լուսաւորեալ անձնաւորութիւն մ'է և նշանաւոր իմացականութիւն մը, և որ յառնել Մայր-Եկեղեցւոյ կ'յայտարարէ թէ Հայ Եկեղեցին ալ կորուսած չէ ուղղափառ դաւանութիւնը, կ'յուսանք որ եթէ լաւ մտածէ՝ դիւրաւ կրնայ ըմբռնել թէ այսպիսի խնդիրներ իրենց այժմէութիւնը կորուսած են այլևս ընդհանուր տեսակէտով իսկ ի մասնաւորի Հայոց տեսակէտով, ոչ մի պատրիարք կամ կաթողիկոս կրնայ ձեռնհասութիւն ունենալ այդպիսի խնդիրներ խառնելու, մանաւանդ արդի պարագայից մէջ։ Յունաց Սրբազան Պատրիարքը ներկայ ժամանակիս զանազան միութեանց ձգտումները մատնանիշ ընելով՝ Հայոց և Յունաց մէջ ալ կրօնական միութեան հրաւէր կ'կարդայ, բայց մենք միւս կողմանէ կ'տեսնենք որ նոյն իսկ Օրթոտոքս Եկեղեցիները մի առ մի Յոյն Պատրիարքութեան իշխանութենէն բաժնուելու վրայ են, և Պուլկարք մինչև անգամ ընդ նզովիւք են ցարդ, թէև յարուցած խնդիրնին դաւանական կամ հաւատալեաց վերաբերեալ չէր։ Արդեօ՞ք անոնց տեղը պիտի բռնեն Հայք։ Ամէն ոք գիտէ թէ Հայոց ահագին մաս մը յունադաւան երկրի մէջ կ'բնակի այսօր, և այն օրն ուր յոյն Եկեղեցւոյ հետ ամէն դաւանական և ծիսական տարբերութիւնք բարձուին, այն օրէն պիտի դադրի Հայ. Եկեղեցին իր բազմադարեան ինքնուրոյն գոյութիւնն ունենալէ հոն։ Ինչ ձգտումներու, հրաւէրներու դիմադրել սովորած էր երանելին Ներսէս Կլայեցին, միևնոյններուն դիմագրաւել սովորեցաւ իր համանունն Աշտարակեցին։ Տեղերը փոխուած էին, դրութիւնը մէկ էր։ Մնաց որ, ուրիշ ազգաց հետ միանալէ առաջ, մենք ունինք մեր համարիւն և համալեզու ազգայիններն որոնցմէ անջատուած ենք ժամանակին ձախող թիւրիմացութեամբ, եւ եթէ հնար ըլլայ, աւելի բանաւորն, աւելի փափաքելին անոնց հետ միանալն է նախ, քան թէ լեզուաւ, ցեղով տարբեր ազգութեանց հետ միացում մը, որ Եկեղեցին ի կորուստ կ'տանի, ինչպէս Լեհաստանի, Թրանսիլվանիոյ Հայոց, եւ և Հայ-Հռոմէ[ա]ից օրինակը ցոյց կուտայ յայտնապէս։

Կ'յուսանք թէ Նորին Բարձր Սրբազնութիւն կ'ներէ մեզ որ ո եւ է ապագայ թիւրիմացութեան տեղի չտալու և մեր Սրբազան Պատրիարքն ալ անիրաւ բամբասանաց չենթարկելու համար, մեր սոյն անկեղծ դիտողութիւնն հրապարակեցինք։ (*) Մեզի համար, և ամէն ողջախոհ քրիստոնէի համար, կարծենք բաւական է որ այլ և այլ Եկեղեցիք սիրով, եղբայրութեամբ, յարգանօք վերաբերին իրարու հետ․ իրարու դէմ ամէն թշնամական կամ անարգական ցոյցեր և կամ իրարու վրայ տիրապետելու ամէն հրապ մէկդի դնեն։ Շնորհք, անկեղծ սէր և խաղաղութիւն ի Քրիստոս Յիսուս ըստ առաքելոյն տիրեն իրենց մէջ, և այն ատեն մեծ ուրախութիւն պիտի լինի յերկինս և խաղաղութիւն յերկրի. իսկ ի հակառակ պարագային անպատեհաւ խռովութիւն յերկրի, հետեւաբար և տրտմութիւն յերկինս։(**)

(*).—Հանգուցեալ Ներսէս Սրբազան, մինչ քարոզիչ էր Խասգեղի, նոյնպէս Նոր Պէյ Սրբազան, յիրաւի կամ յանիրաւի այսպիսի բամբասանաց առարկայ եղան ժամանակին,— առաջինը Լատինաց և Բ.ն Յունաց հետ միաբանութեան կամ միաբարութեան հակում ցոյց տուած ըլլալնուն։

(**).—Մեք արդէն Լեւոնի տոմարը, Քաղկեդոնն ևն. նզովել դադրած ենք և եթէ ինծի մնայ մնացած բոլոր նըզովքներն ու անաթեմաներն ալ կ'վերցնեմ. «Օրհնեցէք և մի անիծէք» կ'ըսէ Տէրն․ արդէն անաթեմաներն յունական, նզովեալները դարձեալ յոյն (Արիոս, Մակեդոն ևն.) մեզի ի՞նչ. եթէ յանցանք գործեր են, Տէրը թող դատէ զանոնք (Դոյ որ դատէ զնոսա)։ Մնաց որ, եթէ քիչ մ'ալ առաջ երթանք, պիտի տեսնենք որ Հայ. Եկեղեցւոյ ի հաճոյս Յունաց զոհողութիւնները չափէն աւելի եղած են, և աւելի ետ դառնալ պէտք է քան թէ յառաջ երթալ այդ ճամբուն մէջ․ օրինակի համար, մեր տօնած Սրբոց հարիւրին 80ն յունական են, Թէոդոմպոս եպիսկոպոսներէն մինչև Ղարալամպոս քահանաները. Նայինք յոյնք քանի՞ հատ հայ սուրբ կ'տօնեն. կարծենք Լուսաւորիչէն անդին չկայ, այն ալ աւելի իբր յոյն (Ա[յ]իոս Ղրիգորիոս) քան թէ հայ։ Յունաց հետեւողութեամբ և ճնշմամբ մեր եկեղեցական պարզութիւնը խանգարած, Աստուածածնայ գօտին կամ քթախոտին տուփը գտնուելն անգամ տօն ըրած՝ տօնացոյցին մէջն անցուցած ենք։ Աղէ՜կ որ ուրիշ հագուստներն ալ չեն գտնուեր։ Ամօթ չէ՞ այս և պէտք չէ՞ վերցնել բոլորովին։

ՀՈՐՈՑ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

ՀԻՆ ՅՈՅՆԱՍՏԱՆ

ԻՐ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ ։ ԻՐ ԱՆԿՈՒՄ

Յունական կատակերգութեան հայրը, Եպիխարմէս, քանի դար առաջ ըսած էր. «Բոլոր բարիքներն աստուածներէն կը գնուին աշխատութեամբ»։ Ինչ որ բանաստեղծը կ'ըսէր, Յունաստան գործադրեց։ Անհուն գործունէութեամբ մը, որոյ օրինակը դեռ ոչ մէկ ժողովրդեան մէջ տեսնուած էր, Յոյներն յաջողեցան ա՜յնքան դեր ի վեր բարձրանալ ազգերուն մէջ։ Միջերկրականի եզերքները ծածկեցին բարգաւաճ ու ծաղկեալ քաղաքներով։ Իրենց անձուկ ու աղքատիկ երկրին աշխարհիս թագուհին ըրին գինու զօրութեամբ և վաճառականութեամբ, բայց մանաւանդ քաղաքակրթութեամբ։ Գիտութեանց մէջ, մեթոտներն, այսինքն՝ կատարելագործման միջոցներն հաստատելով, գրեթէ նորէն ստեղծեցին քննականութիւնն, երկրաչափութիւնը, մեքենագիտութիւնն և աստեղագիտութիւնն,—որոց կեղեւը միայն չօշափած էին Եգիպտոս ու Ասորեստան,— և սկսան նաեւ բուսաբանութիւն ու բժշկութիւն։ Եթէ գիտութեանց կողմէ շատ աւելի յառաջ գացած ենք Հիպպոկրատի, Արքիմէդէսի, Արիստոտէլի, Հիպպարքոսի բացած ճամբէն քալելով, այն է՝ գիտողութեան, համբերատար քննութեան և զուտ տրամախոհութեան հետեւելով, սակայն գրականութեան, գեղարուեստից և իմաստասիրութեան մէջ Յոյներն յաւիտենական վարպետները մնացած են։ Հռովմայեցիք և արդիք, ամենքն ալ, անոնց աշակերտներն եղած են այս մասին։

Յոյները կատարելագործեցին դիւցազներգութիւնն (Հոմերոս), եղերերգութիւնն (Սիմոնիդէս), տաղերգութիւնն (Պինդարոս), ողբերգութիւնը, զոր Եսքիլէս, Սոփոկլէս և Եւրիպիդէս կրցին կրօնական, հայրենասիրական և բարոյական մեծ հանդէսի մը վերածել, կատակերգութիւնն (Արիստոփանէս, Մենանդրոս), պատմութիւնն (Հերոդոտոս, Թուկիդիդէս), քաղաքական պերճախօսութիւնն (Դեմոսթենէս, Եսքինէս), դատական ճարտարախօսութիւնն (Իսոկրատէս և Լիսիաս)։ Դպրոց արուեստից, աշխարհ դեռ կ'հետեւի անոնց տուած մղման և անոնց տիպարները կ'նմանադրէ։ Մենք կ'օրինակենք անոնց ճարտարապետութիւնն, ասոր երեք կարգերը պէսպէսելով։ Անոնց յօրինեալ անդրիները մեր (Եւրոպական) թանգարաններուն գեղեցկագոյն զարդը կ'կազմեն, և մեր զարդարուեստներն անոնց անօթներուն … կամ … զարդանկարներէն կ'ներշնչուին։ Ճշմարիտ ըսելով, արդիք միակ նոր արուեստ մը ստեղծած են, երաժշտութիւնն, և նախկին արուեստ մը զարգացուցած են, նկարչութիւնն։ Իմաստասիրութեան մէջ, ըստ որում սրբազան գիրքեր չունէին և հետեւապէս ո՛չ ալ սահմանուած վարդապետութեանց մարմին, ո՛չ ալ կրօնական դասակարգ որ նախանձութեամբ իրեն միայն պահէ կրօնական վարդապետութիւնն ու գիտութիւնն, ո՛չ ընկերային ազնուապետութիւն որ մտածութեան ասպարէզը սահմանափակէ, միտքերը լիակատար ազատ թողուցին։ Ուստի բարոյական ու քաղաքական իմաստասիրութիւնը կազմուորեցին իր ամբողջութեան մէջ։ Ամէնուն բաժինն ըրին զայն, և ուրիշ նպատակ չսահմանեցին անոր եթէ ոչ ճշմարտախնդրութիւնն։ Այսու անհուն հորիզոն մը բացին մարդկային իմացականութեան առջեւ։ Ինչ որ զգացումը տարտամօրէն կ'ըմբռնէր, իմացականութիւնը գնաց ընդգրկել զայն, եւ ո՛րպիսի զօրութեամբ։ Անցած քսան դարերը շատ բան կրցի՞ն աւելցնել Հելլենաց իմաստասիրական գիւտերուն վրայ։ Վերջապէս, այս բարեբաստիկ հանճարին արգասաւորութիւնն ա՛յն աստիճան էր որ յունական ընկերութեան աւերակներուն վրայ իսկ բուսաւ աստուածաբանական գեղեցիկ վարդապետութիւնն, որ եթէ քրիստոնէական հետ բաղդատուի և անկէ … դեռ կրնայ մեծ նկարագիրներ կազմել և մարդկութիւնը պատուել. Արեւելք, Հելլէններէն առաջ, … տուած էր իմաստակներու, բայց անոնցմէ վար, ժողովուրդները վարպետի ձայնին հլու հօտեր միայն կ'կազմէին։ Յունաստանի մէջ է որ մարդկութիւնն իր անձին գիտակցութիւնն ունեցաւ, հո՛ն է որ մարդս Արարչին կարողութեանց և իր անձնաւորութեան արժանապատուութեան զգացման լիովին տէր եղաւ։ Քաղաքագէտներու կողմէ քաղաքներու մէջ պահուած գեղեցկութիւնը փրկանքն էր վճարուած այն անցելոյն, որմէ ամէնէն ազատասէր ազգերը մինչ ծայրայեղ դանդաղութեամբ միայն կ'հեռանան։

Ֆրանսացի բանաստեղծներէն մին, Շէնիէ, կ'ըսէ. «Երեք հազար տարի է Հոմերոս մեռած է․ երեք հազար տարիէ ի վեր յարգուած է, եւ դեռ երիտասարդ է փառօք ու անմահութեամբ։»

Բայց այս պատկերին վրայ ստուերներ ալ կան։ Յոյներն, իբրեւ տեսական քաղաքագէտ, հիանալի հանդիսացան, մանաւանդ Արիստոտէլ, և ինքնօրէն քաղաքներ միայն կրցին կազմակերպել։ Մեծ Պերիկլէսեան մը զաւակներին դէմ հակառակութիւն ունէին, և ի բաց առեալ կարճ միջոց մը, Մակեդոնական պատերազմներուն, կամ … Աքէական դաշնակցութեան ժամանակ, երբեք չհաւանեցան իրենց … միացնել իրենց ոյժերն ու ճակատագիրները։ Ուստի, իրենց անկախութիւնը կորսնցուցին այն օրն ուր իրենց քաղաքակրթութեան ընծայած միջոցները կազմեցին Մակեդոնացւոց կէս բարբարոս և կէս Հելլէն զինուորական միապետութիւնը (Փիլիպպոս, Մեծն Աղեքսանդր)։ Հռոմ ապա նուազ դըժուարութիւն կրեց զՅունաստան նուաճելու և Հռոմէական գաւառ մը դարձնելու համար։

Յունական կրօնքն, որ այնքան նպաստաւոր էր Դիցաբանական Բանաստեղծութեան, նպաստաւոր չեղաւ Առաքինութեան։ Իր աստուածներուն որք … էին, վերագրելով ամէնէն ամօթալի … կիրքերն, և իբրեւ գող, …, շնացող, ատեցող, վրէժխնդիր ներկայացնելով զանոնք, Յունաստան արդարութեան գաղափարը կ'մթագնէր և Չարիքը կ'արդարացնէր անոնց օրինակովը իսկ որք Բնութեան ներկայացուցիչ պարտ էին ըլլալ։ Այն ատեն, երկնային … և մարդկային իմացականութեան … գաղափարական՝ այլ հակառակ ուղղութեամբ զարգացումէն յառաջ եկաւ ա՛նկումին վիճակ մը որ ինչպէս ամէն կրօնքի, նոյնպէս և յունական բազմաստուածութեան համար մահացու եղաւ, այսինքն՝ կրօնքը մէկ կողմ մնաց և Բարոյականը միւս կողմ։ Բարոյականն յարձակեցաւ կրօնքին վրայ և յաղթեց անոր։ Աստուածներն Ողիմպոսէն վար գլորեցան, և Հելլենական տաճարներու գաւիթներուն մէջ խոտ բուսաւ։ Շատ լաւ պիտի ըլլար եթէ այս դահընկէց աստուածներուն յաջորդէր մարդկային խղճմտանքի գիտակցութիւնը, զոր հազուիւ հասոտամիտ ուսում մը լուսաւորած և մաքրած ըլլար։ Այս ուժեղ վարդապետութիւն ցանուցիր կ'գտնուէր բանաստեղծներուն ու իմաստասէրներուն խօսքերուն մէջ, բայց ամբոխը մուտ չէր ըներ անոնց։ Ամօթալի … նշաւակ ըլլալով, նոյն տկարներու մէջ վերջ կ'գտնէն մեծ հաւատքներն, Հելլէն ամբոխն անպաշտպան մնաց երբ չար փորձութիւնք իր վրայ եկան, այն … ապականութեամբ զոր Աղեքսանդրիոյ գրաւումը բերած էր իրեն։ Ոսկին ամէն ինչ ապականեց, թէ՛ զմարդիկ և թէ հիմնական օրէնքներն։ Սոլոնեանց ու Պողոսեանց[?] այս վարձկաններն, Ասիոյ հեշտաբոյր ոստաններուն մէջ … այս պաշտօնեաներն, այս անձնավաճառ մարդիկն, յորմէ հետէ իրենց ազատութիւնը ձեռքէ հանած էին, … հետ կորուսին նաեւ ա՛յն վեհանձն անձնուիրութիւնն որ այնքան մեծ համբաւ ստացուցած էր զանոնք ի Մարաթոն և ի Թերմոպիլ, ինչպէս նաև անձնայարգութիւնը, գեղեցիկն ու բարւոյն պաշտամունքն, որք այնքան բարի քաղաքացիներ հրահանգած և այնքան հրաշակերտներ պատրաստած էին։ Իրաւ է որ Յունաստան դեռ ատեն ատեն գերազանց մարդ մը արտադրեց, ինչպէս ընդ երկար արգասաւոր այլ ուժասպառ հող մը կ'շարունակէ մերթ ընդ մերթ հասուն պտուղներ արտադրել. սակայն մեծամասնութիւնը, չունենալով այլևս ինչ որ ժողովուրդ մը կանգուն կ'պահէ, հոգւով նուաստացաւ. Մէկ աստուած միայն պաշտեց, այս է՝ Հաճոյքն, այն ամէն ստրկամտութիւններով ու գձուձ ստորնութիւններով որք հաճոյից անբաժան հետեւորդներն են։ «Հայրենիքը, կ'ըսէ այդ տխուր ժամանակի բանաստեղծներէն մին, հո՛ն է ուր մարդ հանգիստ կ'ապրի»։ Եւ անոնք որ չէին կրնար հանգիստ ապրիլ ասոր անոր … կամ ցեխի մէջ հաւաքուած հարստութեամբ, այնպէս ըրին որ ի … կարենան ապրիլ։ Հռովմէական Վերին կայսրութեան մէջ Արիստիպէսի, Պերիկլէսի, Փոկիոնի ժառանգորդներն իրենց բաժին ունեցան բոլոր վատառողջ հնարագիտութիւններն, և Ստորին (Բիւզանդական) Կայսրութեան մէջ ալ յունական այս մեծ ոգին վերջ գտաւ այն անտի հնարքներով ու գձուձ վէճերով որք յետին կործանման նախապատրաստեցին։ (*)

(*).— Այս գեղեցիկ հատուած քաղուած է Վիքթոր Տիւրիւի «Յունական Պատմութեան» Վերջաբանէն։

ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ ՊՈԼՍՈՅ

Քաղաքս ունի իր երկսեռ վարժարանը զոր հանգիստ կերպով մը կ'նկարագրենք։ Եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ Զօրահայեաց դրունք կառուցեալ արական վարժարանն ոչ նուազ գեղեցիկ շէնք մ'է եւ վարժարանաց առաջին պայմանն եղող ողջախոհ կանոնաց յարմարագոյն. ունի իր ընթերցարանն և բարձր նախակրթարանն։ Առաջնոյն մէջ մանկավարժական մեթոտներ ի կիր առնելու, մինչ երկրորդին մէջ ուսուցանելու այն ամէն ուսմունք և գիտութիւնք որք ապագայ աշակերտին ընդհանուր գոյնը պիտի կազմեն։ Առայժմ բաղդատմամբ Հայ բնակչաց, աշակերտներ կ'պակասին, որովհետեւ շատ մը աշակերտներ իրենց մայր վարժարանէն անջատուելով աւելի կանոնաւոր կարծուած այլևայլ դպրոցներ կ'յաճախեն։ Ազգայնոց վարժարանն սակէ ոչ շատ հեռի կառուցեալ է միևնոյն պայմաններով։ Որքան, իբրև Ազգ. կարեւոր մի վայր, պէտք էր ունենար իր բարգաւաճեալ վարժարանները, կրթութեան տաճարներն, որ յառաջդիմութեան միակ նշանն ու պարծանք։ Անուրանալի է որ շատ տարիներէ ի վեր կ'փափաքինք մեր վարժարանները բարձր վիճակի մը մէջ տեսնելու։ Այո, կ'փափաքինք, բայց ոչ թէ գործնականապէս կ'աշխատինք։ Մեր դպրոցի անկանոնութեան վրայ իրարու … կ'ընենք և ամէն … կամ պատասխանատուութիւն կամ թաղականի կամ հոգաբարձութեան վրայ կ'բեռնաւորենք․ արդեօք մեք ալ մասնակից չե՞նք այդ պատասխանատուութեան, քանի որ խօսակցութեան մէջ է որ մեր բաղձանքը կ'վերջանայ, անոր յառաջդիմութեան համար առանց ոև է կերպով օգնել ուզելու, քանի որ շատ կան այնպիսի ծնողներ որք իրենց զաւակը … չեն ուզեր վճարել Ազգ. վարժարանին, մինչդեռ անդին մասնաւոր դպրոցներ ղրկելով կ'վճարեն։ Ուսումնասիրաց Ընկերութիւնն՝ որոյ միակ նպատակն է … ազգին … սակէ իբր 3 ամիս առաջ իր Տնօրէն Ժողովը պարտականացած էր որոց մէջ կային ուսումնական մի քանի անձինք․․․ Գոհութեամբ կ'լսենք թէ այս եռանդուն անձնաւորութիւնք կ'ուզեն այլևս վերջ տալ դպրոցի մասին եղած դանդատներուն․ կ'մտածեն իրենց հսկողութեան տակ առնել և միայն իրենց ձեռքով տնօրինել զայն։ Ազգ. վարժարանաց իր տուած տարեկան 24,000 դահեկանին վրայ, Թաղ. Խորհուրդն ալ 16,000 դահեկանի չափ գումար մը սոյն Տնօրէնութեան յանձնելու մտադիր կ'երեւի. առանց վրայ բարդելով 15,000 դահեկան թոշակներով հասոյթի գումարը, կ'հասնի 55,000 դահեկանի, որ պահանջուած վիճակին մէջ վարժարաններ պահելու կարող է։ Եւ ահա այն ատեն մեր Ուսումնասիրաց Ընկերութիւնն ալ իր նպատակին բոլորովին յաջողած ծառայած պիտի լինի․ քանի որ … անձկութիւն չկայ, քանի որ իրենք ալ մեր կրթական յառաջդիմութեան ջատագով մասնակից են, քանի որ Ընկերութեան Տնօրէն Ժողովոյ անդամք խիստ ջանացողներ, գործ չունենին, ահա անոնց գործ մը պատրաստ … համար մանկական … անոնց՝ որք մեր ապագայ սերունդը պիտի կազմեն ընդհանուր. գործ մը որ իրենց վարդապետն ալ պիտի արդարացնէ։ Զ. Հ.

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

(Շար. երեկի թիւէն և վերջ.)

Հեռագրական … ֆրանսական ընկերութիւնը փութով յառաջ կ'տանի անդրատլանտեան նոր հեռագրաթելին զետեղումն ընդ մէջ Պրեստի և Նիւ-Եորքի։ Հեռագրաթելը շինուեր է Բարիզի մօտ … և յետոյ Բալէի … գործարաններ ղրկուեր է պատուհանով պատելու համար։ Այս հեռագրաթելին ամբողջ երկայնութիւնը պիտի ըլլայ 6000 հազարամետրէն աւելի, և ծանրութիւնը պիտի ըլլայ 11 հազար տակառաչափ, (780 հոլոս է մէկ տակառաչափը)։ Ցարդ գոյութիւն ունեցող հեռագրապարաններուն մէջ ամէնէն երկայնը պիտի ըլլայ։ Հեռագրապարանին հաղորդիչ մասը (թելը) 957,000 քիլօ պղինձ է և պարկեանը՝ 845,000 քիլօ կուփերչա-բերքա։ Չորս մեծ նաւեր պիտի փոխադրեն և տեղւոյն

վրայ պիտի գետեղին այս պարանն, որոյ գործածութիւնը ներկայ ամրան մէջ պիտի սկսի։

*** Ահա՛ արեւն հորիզոնին վրայ կ'բարձրանայ, և շատ չանցած, գարնանային ջերմութեան պիտի յաջորդէ ամառնային տապն որ արեւահարութեան վտանգը նորէն յերեւան պիտի բերէ։ Անօգուտ չէ կանխաւ գիտնալ թէ ի՛նչպէս պէտք է գործածել արեւահարութեան դէպքերին, երբ պատահին։ Ընդհանրապէս կ'բաւէ արեւահարը շուքի մէջ պառկեցնել, գլուխը քիչ մը վեր, կոճակները քակել և հագուստները թուլցնել, և եթէ այսչափը բաւական չըլլայ, պաղ ջրով թրջած կտաւով մը ճակատն ու երեսը, ձեռքերն ու կուրծքը. յետոյ քանի մը կաթիլ եթերով խառնուած քիչ մը պաղ ջուր խմցնել։

Եւրոպացի բժիշկ մը 1892ին հաստատեր է թէ, երբ այս միջոցները չէին յաջողիր, Տքթ. Լաբորտի ջատագոված հնարքն, որ է մնչնչացած կամ խեղդուած մարդոյ լեզուն չփել վերակենդանացնելու համար, ամենամեծ ծառայութիւնը մատուցեր է։ Հիւանդը կռնակին վրայ պառկած ըլլալով, անոր ծնօտները կ'բանան և լեզուն բթամատին և ցուցամատին միջեւ ուժգնապէս բռնելով, վրան չփումներ ի գործ կ'դնեն, մերթ ընդ մերթ թուլցնելով չփումը։ Ցիշեալ բժիշկն, ի համաձայնութիւն իր ըսածին, կ'յիշատակէ երկու արեւահարներու վրայ կատարած քննութիւնն, զորս նոյն կերպով մահուանէ ազատեր է և որոնցմէ մին ամբողջ մէկ ժամ անզգայ մնացեր է ուրիշ ամէն դարմաններու և չփումը միայն վերակենդանացներ է։ Ցիշենք թէ այս հնարքը կ'յաջողի նաև արեւահարեան ելեքտրականութեամբ և շանթով կայծակնահար եղողներուն համար, ինչպէս նաև այն մարդոց համար որք սաղանի վրայ պառած մոլոր կ'կլնելով կ'խեղդուին։

*** Ոզոնն, ամէն տեսակէտով շահեկան այս կազը, կ'շարունակէ ոգեւորել փարակոյծներն ու առողջաբաններն։ Այս վերջիններն սոյն կազին մաքրազտական յատկութեանց մէջ կը գտնեն ըմպելի ջուրը զտելու խնդրոյն լուծումը որ առողջապահական տեսակէտով ծանրակշիռ կարեւորութիւն ունի։ Բայց ոզոնն ինքնին լուծելի՞ է։ Ոզոնի լուծելիութիւնը, թէև երկար ատեն տարակոյսի տակ առնուած քիմիագէտներու կողմէ, այժմ անժխտելի է։ Ջուրի թափոյններն ոզոնի սաստիկ հոտ կ'բերեն [illegible] մէջն։ Ոզոնը թթուածինէ ծնունդ կ'առնու։ Բայց ո՞րմէ՞ յառաջ կուգայ այս մթնոլորտային թթուածինն, — ոզոնի հայրն, — ի մէջ այլոց այս կենսատու սնուցիչ մաքրիչ կազը։ Գիտունք յոյժ շահեկան ենթադրութիւններ կ'ընեն այս մասին։ Մ. Լ. Ֆիբոնի խօսքին նայելով, կրնանք ենթադրել թէ նախնական մթնոլորտն ազատ թթուածին չէր պարունակեր, քանի որ ծծմբաքար, փլաքար — այրելի նիւթեր — կը գտնուէին նախնական ժայռերու մէջ։ Ըստ կարծեաց Տքթ. Բօէնի նախնական մթնոլորտը կը պարունակէր միայն բորակածին (ազոտ) և ածխային թթու, որոյ քանակութիւնն աստիճանաբար պակսեցաւ ցորչափ թթուածինը կ'աւելնար։ Երկրագնտիս նախնական դարերուն մէջ, ջերմութիւնը նախ արգիլած ըլլալու է քիմիական որ և է բաղադրութեան մը կազմութիւնն, ըստ որում երկրագնտիս նիւթն այն ատեն ազատ հիւլէական վիճակի մէջ էր, բայց ցորչափ երկիրը կը պաղէր, տարերքներն յարակցութեան օրինաց համաձայն միաւորուեցան, և վերջապէս երկրիս մակերեւոյթը շրջապատեցաւ բորակածնային մթնոլորտով մը, գոյացութիւն մը՝ որ ուղղակի ուրիշ մարմիններու հետ միաւորուելու չի միտիր։ Բայց փորձառութիւնը ցոյց կուտայ թէ բոյսերը կրնան ապրիլ բորակածինով ու ածխային թթուով կազմուած կազային միջավայրի մը մէջ։ Արդ, նախնական մթնոլորտը՝ շատ չանցած՝ այսպիսի բաղադրութիւն մը ունեցաւ, որովհետեւ նախնական դարերու մէջ գոյութիւն ունեցող բազմաթիւ վառ. հրաբուխներ անդադար ածխային թթու կ'թափէին բորակածնային խաւերուն մէջ։ Ուստի բուսական կեանքը շատ կանուխէն կարելի եղաւ, և անոր գործունէութեան կը պարտի մթնոլորտն իր այժմեան բաղադրութիւնն։ Արդարեւ բոյսերը, լուսոյ ազդեցութեան տակ, հրաբուխներուն ածխային թթուն տարբաղադրեցին, բնածուխն իւրացուցին և թթուածինն ազատ թողուցին։ Հաւանաբար, ցորչափ ածխային թթուին քանակութիւնը պակսեցաւ, թթուածնին քանակութիւնն ալ երթալով աւելցաւ, որով կենդանային կեանքն հնարաւոր եղաւ։ Ուրեմն մարդկութիւնը յաւէտ երախտապարտ պէտք է ըլլայ թթուածնին։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՑՈՅՑԵՐ ԵՒ ՆԵՐԿԻՒՂՆԵՐ

Աթէնքի լրագրերը վա՛յ կարդացեր էին Թեսալիոյ ժողովրդեան գլխուն եթէ Օսմանեանց ձեռքն իյնար։ Գուշակեր էին ջարդեր, խժդժութիւններ, աւարառումներ, կողոպտումներ, այլ ևս հանդերձ։ Թայմզ, Ստանտըրտ, Ռէօյթէրի, նոյն իսկ Տ. Նէօյի թղթակիցք զբաղած են այժմ հերքումներ տալու Աթենեան մամլոյն։ Անոնցմէ մին սապէս կ'հեռագրէ Լարիսայէ, անցեալ Եշ.ի թուով. — «Հելլէն բնակիչներէն խիստ շատեր դարձան, ու կ'դառնան Լարիսա։ Ասոնք ընտանիքով փախեր էին, բայց մինչեւ Վոլօ չէն կըրցեր երթալ, այլ գիւղերու կամ այգիներու մէջ պահուըտեր են։ Լսելով զի Օսմանցիք կատարեալ բարեկարգութիւն կ'պահեն, թէ բնաւ բան մը չի կողոպտուիր, տուներնին եղերնին կ'դառնան հիմա։ Զարմանքով կ'տեսնեն սրճարաններու և խանութներու մեծագոյն մասը բացուած։ Հելլէնք անզգալ կ'շրջին փողոցներուն մէջ, և յապուշ կրթած կ'գտնեն իրենց տուներն՝ ամէն բան տեղը, դռները գոց, քան մը չէ կորած։ Տեսայ դարձողներն. ուրախացումով կ'խօսին յաղթականներուն վրայ, և ուրախ են որ տարածուած համբաւներն անհիմն էին։ Այն սուտ զրոյցներ մեծ վնասի պատճառ եղան իրենցմէ շատին։ Եղան որ գիւղերնին առին փախան, բայց կորսուին ճամբան, շփոթութեան մէջ։ Թուրնավոյի, Վոլոյի, Լարիսայի և գիւղերու բնակիչք անհիմն ահաբեկութեան երեսէն շատ վնասուեցան։ Օդը գեղեցիկ է այս ի բնէ գեղեցիկ երկրի մէջ։ Օսմ. զօրքերն, հելլէն զօրաց անկարգ նահանջէն շնորհիւ, լիառատ պաշար գտան որ ամբառելով կ'բաւէ իրենց, և հազարաւոր մնսուկ փամփուշտ, բերդային, դաշտային եւ լեռնային շատ մը թնդանօթներու հետ, զորս թո՛ղ թէ վերցնելու, ո՛չ իսկ խցելու ժամանակ ունեցած էին Հելլէնք։ Օսմ. զինուորք բարեհամբոյր և զգաստախօս մարդիկ ըլլալ կ'թուին։ Քաղաքին մէջ կ'պտըտին ուխտաւորի Անատոլուի ներսերէն [illegible] Լարիսայի հոյակապ և գեղեցիկ շէնքերուն, որոց առջեւ Օսմ. պահակները գիշեր ցերեկ կ'հսկեն, և խիստ պատուէր տրուած է զօրաց որ մէկու մը կամ բանի մը չդպչին։ Թեթեւ յանցանքի համար խարազանի, ծանր յանցանքի համար ինչպէս մահու պատիժ հաչակուած են։ Չէրքէս հեծելազօրք զուարճալի փոփոխում մ'ըրին։ Տեսնելով որ իրենց հագուստներն հինցեր են պատերազմի մէջ, և հելլէն զինուորական համազգեստներու մեծ մթերանոց մը գտնելով, հագան Եօրկիոս Թագաւորին զօրաց հագուստն, և այնպէս կ'կատարեն իրենց պահակի պաշտօնը, միայն Օսմ. գաշոյնով ու հրացանովը զանազանուելով։ Ասդին անդին գտնուեցան պահուըտած հելլէն սպաներ և էվզօնի կարիճ զինուորներ, իրենց ֆուստանէլլայով, բայց անմիջապէս ազատ թողուեցան, խօսք տալով թէ զէնք պիտի չգործածեն Օսմանցւոց դէմ։ Զուարճալի տեսարաններ ալ պակաս չեն։ Այս առաւօտ տեսայ Օսմ. զինուոր մը, արեւակէզ դէմքով, երկար ճամբայ քալած և փոշիով ծածկուած, որ արեւելեան անվրդով ծանրութեամբ կ'քալէր տիկնոջ . . . մը սեփական փափուկ մանրիկ հովանոցին շուքին տակ, զոր Լարիսայի ճամբուն վրայ գտած էր, և իբրեւ անտէր ապրանք չգիտնալով թէ ո՞րու յանձնէ, իր գլխուն վրայ պարզած էր։»

*** Բաց վերջին լրոց, Հելլէնք որոշած են ռազմագիտական հաշիւով մը թողուլ զՖարսալա և իրենց բոլոր ոյժով դիմադրել Օթրիս լերանց շղթային կրթնելով, որ քան զՖարսալա շատ աւելի բնական գիծ մ'է պաշտպանութեան։ Նոր Սպայակոյտն հո՛ն կ'ամրանայ, բայց չի թողուր Վոլոյի կողմէ զՎելեսդինօ և Ալմիրը, ուր նոր հրամանատար Սմոլենսքի ազգային պատիւը պաշտպանելու համար բաւական ճիգ թափեր է, և կռիւը վերջացած չէր երբ վերջին հեռագիրը քաշուեցաւ այն տեղէն։ — Աթէնքի մամուլը շատ կ'քննադատէ զՏէլեանի և նոյն իսկ զԵօրկիոս Թագաւորն, այսպիսի կարող հրամանատար մը ցարդ մէկ կողմ թողած և Արքունեաց մէջ կանակ ունեցող անկարողները վերին հրամանատարութեան մէջ գործածած ըլլալուն համար։ Կ'յուսան թէ ինչ ալ ըլլայ պատերազմին ելքն՝ Հելլէն զինուց պատիւը կ'փրկուի։ Հիմակ անոր պիտի աշխատին նոր Վարչութիւնն և նոր անուանուած հրամանատարներն, որքնչանքան առած պէտք է ըլլան Դեմոսթենէսի այն խօսքն մոմալ սկսած իր համբաւուոր ճառուածներէն մին, երբ Մակեդոնիա ա՛յնքան կ'նեղէր զԱթենաստան, — «Եւ արդ, նախ քան զամենայն, Աթենացի՛ք, այս մեր Ազգ. գործերն յուսահատական պէտք չէ համարինք։» Կ'մնայ տեսնել թէ 2,000 տարի առաջուան ճառերու ընթերցումն ո՛ր աստիճան պիտի յառաջացնէ գործերը։ — Հելլէն լրագիրք վերջին օրերս դարձեալ լուրեր հանեցին իբր թէ Առնաւուտներ կ'երթան եղեր Սելանիկէ ի Թեսալիա, այն գաւառն աւերելու, բայց անգլ. թղթակիցք կ'կարծեն թէ այս զրոյցներ ալ առաջիններուն պէս ի դերեւ ելնեն։

*** Բայց երեկի սուրհանդակաւ առնուած անգլ. լրագրերն ամէնէն աւելի զբաղեցնող պարագան պատերազմին ընթացքը չէ, այլ Աւստրիոյ եւ Ռուսիոյ Կայսերաց տեսակցութենէն ետքը Բեդրապուրկէ Պուքրէշի, Պելկրատ, Չէթինէէի և Սոֆիայի դահլիճներուն ուղղուած ծանրակշիռ ազդարարութիւնը։ Դիւանագիտական ձեւի տակ, երկուքին Կայսրութիւնք, համաձայնութեամբ Վիլհելմ Կայսեր (որ Ֆրանց Եօզէֆ Կայսրը տեսած էր՝ անոր Ռուսիա երթալէն առաջ,) գոհութիւն կը յայտնեն որ Ռումանիա վեհ չհանեց Արեւելեան խնդրոյ նոր շրջանին մէջ, և կ'իմացնեն միւս երեք Պալքանեան Պետութիւններուն որ անզերնին համբաւ պիտի դուրս կենան, քանի որ լսուած էր թէ մին կամ միւսին թելադրութեամբ, մաքերնին դրած ըլլան օգուտ քաղել հելլէնական պատերազմէն։ Վիեննայի լրագիրք, որք իրաց արդի վիճակին պահպանման կուսակից են, այս առթիւ քննադատեցին Ֆերտինանտ իշխանին ընծայուած ինչ ինչ խորհուրդները, զորս Ցունաստան փճացուցեր է ակամայ, դէպքերուն գաղտնի մղումով մը տալով սահմաններուն վրայ։ Բայց հիմա գոհ են Վիեննայի և Բեդրապուրկի լրագիրք որ Պուլկարիա, գերիշխան Տէրութեան հետ մտերմական համաձայնութեամբ կ'մերժէ հելլէնական ակնկալութիւններն, որով Օսմանեան զօրքն յետ այսուհետեւ պիտի ըլլայ միայն Թեսալիոյ և Եպիրոսի կողմը կեդրոնացնելու իր գերագոյն ճիգը։ Ցիշ ալ պատճառաւ ալ հելլէն մամուլը կ'քննադատէ զՊուլկարիա և մանաւանդ իշխանն, իբր թէ երկդիմի կանոնաւոր մը հետամտած ըլլալուն համար։ Ըսել է թէ այս կողմէ ալ Ցունաստանի յոյսերը չեն պակսիր, քանի որ Թուրքիոյ դէմ մնակ կ'թողուի։ Ֆրէմտէնպլաթ, Աւստրիոյ արտաքին գործոց պաշտօնատան բերանին, յայտնապէս հաչակեց թէ «Այս օրուընէ սկսեալ Պալքանեան իւրաքանչիւր Պետութիւն իր դէմը պիտի գանէ զԱւստրիա-Հունգարիա և զՌուսիա, եթէ փորձէ խանգարել արդի կացութիւնը, զի երկուքին Կայսրութիւնք նոյն նպատակներուն կ'հետամտին Արեւելքի մէջ»։

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄՈՒՆՔ

Էտհէմ փաշայէն հեռագիր ապրիլ 23 Թուականաւ. — «Կայս. շնորհիւ մեր այս օրուան յաղթութիւնը շատ փայլուն է. մեր ռումբերն սկսան Չաթալճայի (Ֆարսալա) եզերքն իյնալ. մանրամասնութիւնք յետոյ։

— Դուսովայի կուսակալը կ'հեռագրէ թէ Երիշդինայէն 1800 է աւելի կամաւոր երկաթուղիով Սելանիկ ղրկուեր են։

ԹՈՒՐՔ ԼՐԱԳՐԱՑ այս օրուան թուոյն մէջ հետեւեալ հեռագիրք հրատարակուած են. — Լարիսա, 23 ապրիլ գիշեր ժամ 7, — Կայս. երեք զօրաբաժին զըրուեցին Լարիսայի հարաւակողմը գըտնուած Իյնէպէյլէր և յառաջ կ'երթան։ Խայրի փաշայի զօրաբաժինն, որ Բարուցյէն կուգար, յառաջացաւ դէպի Բազարաքի, որ Վոլոյի, Թրիխալայի, Լարիսայի և Լամիայի (Զէյթուն) միջեւ երկաթուղւոյ գծին միացման կէտրոնն է. — Լարիսա 24 ապրիլ առաւ. ժամ 9. — Խայրի փաշայի զօրաբաժինն աջ կողմէն և Մէմտուհ ու Համտի փաշաներու զօրաբաժինները՝ ճակատէն ճամբայ ելան։ Հագգը փաշա գրաւեց թշնամւոյն ամրութեանց առաջին գիծերն ի Վելեսդինօ և յարձակեցաւ միւս ամրութեանց վրայ։

ՊԷՑԷՎԻ ԿԱՄԱՒՈՐՔ. — Աւիբիկէի արաբ ցեղապետ մը Եգիպտոսի արտաքին սովոր պատուիրակ Ահմէտ Մուխթար փաշայի դիմելով յայտարարեր է թէ իր ցեղէն հազար մարդ պատրաստ են իբրեւ կամաւոր ծառայելու օսմ. բանակին մէջ։

ՀԵԼԼԷՆՔ. — Մինչեւ հիմա Կ. Պոլսէն հեռացուած հելլենաց թիւն 5000ի հասաւ։ Երէկ ալ 170 հելլէնք հեռացուեցան։

ՀԵՌԱԳՐԱՑԱՆ վերատեսչութիւնն հինգ պաշտօնեայ անուանեց Ելասոնայի հեռագրական կայանին համար։

ՆՊԱՍՏ. — Մայրաքաղաքս գտնուող օտարական Սպարապետի Դուռը դիմելով պատրաստականութիւն ցոյց տուին հիւանդանոցներու համար վիրաբուժական գործիներ եւ. նուիրելու։

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ. — Երէկ ծանուցինք թէ Գերմանիոյ կայսրուհւոյն հովանաւորութեան տակ կազմեալ Կարմիր Խաչի ընկերութիւնն յատուկ բժիշկներ ու հիւանդապահներ ճամբայ հանած է դէպի մայրաքաղաքս։ Զուիցերիոյ հանրապետութեան Նախագահը ծանուցած է թէ Զուիցերիան Կարմիր Խաչի ընկերութիւնն եւս յատուկ բըժիշկներ ու հիւանդապահներ կ'ղրկէ օսմ. վիրաւոր զինուորաց դարմանման համար։ Կայս. հրամանաւ, գերման Կարմիր Խաչի ընկերութեան ներկայացուցիչներն Եըլտըզի հիւանդանոցին և Զուիցերացիները Սելանիկի հիւանդանոցին մէջ պիտի գործեն։

ԼԱՐԻՍԱՅԷՆ կ'գրեն թէ հելլենաց կողմէ ի Լարիսա թողուած Կարմիր Խաչի հիւանդանոցին մէջ գտնուած հելլէն վիրաւորք կ'դարմանուին. տանց մէջ օտարազգի կամաւորներ ալ կ'գըտնուին եղեր։

ՍԵԼԱՆԻԿԷՆ ապրիլ 20 թուով կը գրեն թէ նոյն օրն Ելասոնայէն 30 հելլէն գերի բերուեր են և երկու օր վերջն ալ 150 գերի կ'սպասուին եղեր։ Ահագին բազմութիւն մը խռնուեր է երկաթուղւոյ կայարանն, գերիներու գալուստը դիտելու համար։

ԱՆԳԼԻՈՅ Ներեսփ. ժողովոյ անդամ Սըր Ահմէտ Պարդլէդ օսմ. հինգ զինուորի ընկերակցութեամբ Սէրֆիչէէն Ելասոնա գացեր է։

ԴԻՏՈՅՔ. — Անցեալ կիրակի Մանաստըրէն Եաննա ղրկուեցան 4000 պարկ ալիւր, 209 պարկ պաքսիմատ և 1274 պարկ գարի։

ԳԱՀԻՐԷԷՆ կը գրեն թէ Եգիպտոսի նախարարաց խորհուրդը՝ Կ. Պոլսէն տրուած հրամանի մը համաձայն՝ որոշեր է յարաբերութիւնները խզել հելլէն կառավարութեան հետ։

[illegible] ռազուցման սկսած է մասնաւոր յանձնաժողովի մը կողմէ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԵՒՐՈՊԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼԷՆ ՔԱՂՈՒԱԾ

2 Մայիս

ԹԵՍԱԼԻԱ. — Արեւելեան կողմ. — Աթէնքէն առնուած վերջին լուրերու նայելով, զորս կ'հաստատեն հելլէն նոր նախարարներու յայտարարութիւնք, գնդ. Սմոլէնսքիի կիսաբրիգադին յամառութեամբ դէմ կ'դնէ կրկնակի յարձակմանց, սպասելով գալիք օգնութեանց. Սմոլէնսքի կ'պաշտպանէ Բիլլամ Թէքէի կիրճն որ կ'գտնուի Վելեսդինոյի հիւսիսային կողմը՝ Լարիսա-Վոլոյի ճամբուն վրայ։ Գնդ.ը խնդրեր է դահաժառանգէն որ շնորհուի զօրքերը։ Գնդ. Կոստանդիանոս Սմոլէնսքի, նորընտիր պետ հելլէն բանակին սպայակոյտին, Պաւէէրացի սերունդ է։ Հայրն անկախութեան պատերազմին Ցունաստան եկաւ. Նոր թագաւորութեան հաստատումէն յետոյ կանոնաւոր բանակին մէջ մտաւ և այդպէս մինչեւ պատերազմական նախարար եղաւ։ Տղան Կոստանդիանոս Սմոլէնսքի իր ուսումն սկսաւ զինուորական Ակադեմիային մէջ, բայց չի կրցաւ շարունակել՝ իր դժուարահաճ և կռուասէր բնութեան պատճառաւ։ Հայրն էր որ իբրեւ պատերազմական նախարար ստորագրեց հրամանագիրն որ իր որդին կ'զրկէր ուսմանցի տխուրսէն։ Կոստանդիանոս իր ուսումն աւարտեց ի Պելժիա, ուր ծառայեց իբրեւ թնդանօթաձիգ։ Ցունաստան դարձաւ պելժ բանակի դեր-տեղակալի աստիճանով և հելլէն բանակը մտաւ։ 1866ի Գանտիայի ապստամբութեան միջոցին հոն երթալով մասնակցեցաւ և նշանաւոր հանդիսացաւ։ 1869ին Բարիզ գնաց այն սպայից հետ զորս հելլէն կառավարութիւնը ղրկեց զինուորական արուեստին մէջ կատարելագործուելու։ Այդ թուականէն կանոնաւորապէս մնաց նոյն ասպարէզին մէջ մինչեւ վերջին ժամանակներ, ուր յաջորդաբար պատերազմական նախարար եղաւ Տէլեանիսի դահլիճին մէջ. յետոյ հրամանատար կարգեցաւ այն կիսաբրիգին որ անուն հանեց Բավէննիի կիրճին պաշտպանութեամբն, և այժմ ալ կ'հանդիսանայ ի Վելեսդինօ։

— Հելլէն աղբիւրէ հետեւեալը կը հաղորդեն վերջին ճակատամարտներուն վրայ. — Օսմ. զօրաբանակ մը, զոր կը կազմէին 8000 հետեւակ ու 600 հեծեալ, մէկ քանի կէտերէ յարձակեցաւ Սմոլէնսքիի կիսաբրիգին վրայ, սակայն չյաջողեցաւ։ Բարանդասի բլուրներուն վրայ կեցող Էվզոնները ետ մղեցին հեծելազօրաց յարձակումները. մէկ քանի հարիւր արձակաւէն օգնեցին բանակին յորդողութեանց։ 50 հելլէն զինուոր ու երեք սպայ սպանուեցան. հազարապետ մը և հինգ ենթասպայ վիրաւորուեցան։ Երկաթուղւոյ վեց գիծեր տեղերնուն հանուած և հեռագրական թելեր խզուած էին. այս վնասներ արդէն դարմանուեցան. կառախումբեր վերսկսան բանիլ։

Հարաւային կողմ. — Դահաժառանգը դեռ Ֆարսալա կ'գտնուի, ուր իր ունեցած զօրքերն 30,000ի չափ են։ Ծանուցուեցաւ թէ իր սպայակոյտին անդամք մեկնած են։ Այս առթիւ Աթէնքէն կ'գրեն թէ պատերազմական նոր նախարար գնդ. Զամաստ, Ֆարսալա ուղեւորէլ առաջ, ստորագրուելու համար թագաւորին ներկայացուցեր է հրամանագիր մը որով սպայակոյտի պետ գնդ. Սարանցաքի ետ կանչուելով, առժամաբար անոր կ'յաջորդէ գերգնդապետ Բալլի Պատերազմական նախարարն, հակառակ իր խոստումներուն ետ չէր կանչած գնդ. Սարանցաքին, զի դահաժառանգն ըսած էր թէ անոր պաշտօնանկութիւնն իր անձնական պատուոյն պիտի դպչէր։

— Վիեննայէն կը գրեն, առ Թան թէ Լարիսայէն դէպ հարաւ ղրկուած օսմ. յառաջապահներ Ֆարսալայէն տասն քիլոմեթր միայն հեռուն կ'գտնուին, և այժմ որ Թրիխալան գրաւուած է, հելլէն բանակն պաշարուելու մեծ վըտանգի մէջ կ'գտնուի, եթէ չնահանջէ Դոմոքոսի և Օթրիս լերանց իր պաշտպանութեան գծին վրայ։

ԼԱՐԻՍԱ. — Էտհէմ փաշա ապրիլ 27ին իր բանակատեղը փոխադրեց ի Լարիսա և հաստատուեցաւ դահաժառանգին բնակած տան մէջ, ուր արքայական ճոխութեամբ ամէն տեսակ կահ կարասիք կ'գտնուին անվթար վիճակի մէջ։

ՀԵԼԼԷՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄ. — Վիեննայէն մայիս 1 թուականաւ կ'հեռագրեն թէ հելլէն թնդանօթակիրներու նաւախումբն, որ այժմ Արդայի ծովածոցին մէջ կ'գտնուի, հրամայուեցաւ է [illegible]

ՀԵԼԼԷՆ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ. — Նախագահ Տիմիթրիոս Ռալլի Աթէնքի դիւանագիտական շրջանակին մէջ ամէնէն ծանօթ անձնաւորութիւնն է. 50 տարեկան է. իրաւագիտութեան ուղղ. Բարիզի համալսարանէն. հռչակաւոր ատենաբան և փորձառու վարչագէտ. քանի անգամներ նախարար եղած է Թրիքուբիսի ու Տողիրոպուլոյի դահլիճներուն մէջ։ Մ. Ռալլի շատ ժողովըրդական է Ատտիկէի մէջ, ուր իր հօրն հայրութեան մէկ մասը ծախսած է իր քաղաքական դիրքը պահելու։ Հայրն երբեմն նախարար էր Օթոն Թագաւորին ինչպէս նաեւ Եօրկիոս Թագաւորին օրով։ Ներքին գործոց նախարար Մ. Թէօդոքի պալատան մէջ հաճելի անձնաւորութիւն մ'է։ Եօրկիոս Թագաւոր ինքը պահանջեր է Ռալլիէն որ Թէօդոքի անդամակցի դահլիճին։ Բարիզի մէջ իրաւագիտութիւն ուսած է. սիրուն եւ ուսեալ է. 54 տարեկան։ Արտաքին գործոց նախարար Մ. Սքուլուտիս ծընաւ ի Բիոս. երիտասարդ հասակին մէջ իբրեւ գրագիր մտաւ Էգլէէն Ռալլիի մեծ վաճառատունն ի Կ. Պոլիս։ Խելացի, ուսեալ և գործունեայ, յաջողեցաւ Պանք տը Քօնսթանթինօբլի հիմնադիրներէ մին ըլլալ։ Այս դրամատուն ինչպէս կ'յիշուի երեք-չորս տարի առաջ լուծուեցաւ։ Մ. Սքուլուտիս հաստատուեցաւ Աթէնքի և Կ. Պոլսոյ մէջ. 57 տարեկան է. Ծովային նախարար և երբեմն Մատրիտի դեսպան եղած է։ Ելմտական նախարար Մ. Սիմոբուլոսի համար կ'ըսուի թէ լաւ ելմտագէտ մ'է. 65 տարեկան. երկու անգամ ելմտական ու դատական նախարարի պաշտօն վարած է. ամուսնացած է Բարիզի ծանօթ սեղանաւոր Մ. Տ. Սկուզայի քրոջ հետ։ Պատերազմական նախարար Մ. Զամաստս որ երրորդ անգամ ըլլալով այդ պաշտօնին կ'կոչուի, 60 տարեկան է։ Դատական նախարար Մ. Թրիանդաֆիլաքոս նշանաւոր փաստաբան մ'է, Գերմանիոյ մէջ ուսած. 45 տարեկան է։

ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴ. — Ռէօյթէր Լոնտոնէն մայիս 2 թուով կ'հեռագրէ. «Կ'հաստատուի թէ Անգլիա, իբր տասն օր առաջ, Դեսպանախորհրդոյ մը գումարման գաղափարը թելադրեր է Թուրքեւհելլէն կռւոյն յարուցած զանազան խնդիրները կարգադրելու համար։ Լոնտոնի դահլիճը միանգամայն կարծիք յայտներ է որ այս Դեսպանախորհուրդ Բարիզի մէջ գումարի։ Բայց զանազան կարգի պատճառներով, ելք չէ տրուած այս ծրագրին, որ հիմա լքուած ի բաց թողուած է։

— Հավասի հեռագիր մ'ալ, Լոնտոնէն քաշուած, այսպէս կ'ըսէ.

«Կ'հաստատեն թէ անգլ. կառավարութիւնը Բարիզի մէջ Դեսպանախորհուրդ մը գումարելու գաղափար յայտներ է, որոշելու համար թէ ինչ միջոցներ պատշաճ է ձեռք առնել Թուրքեւհելլէն պատերազմին հանդէպ։ Կ'թուի թէ դահլիճք ոմանք անգործադրելի նկատեր են այս գաղափարը։ Սակայն խնդիրը սա է թէ Լ. Սալզպըրի լոկ գաղափար մը թելադրած է և ոչ թէ բացորոշ առաջարկ մ'ըրած։ Այս առաջարկն այն ատեն միայն պիտի կրնար ներկայացուիլ, երբ արտաքին գործոց նախարարն հաւաստի ըլլար թէ բոլոր Մեծ Տէրութիւնք համաձայն են զայն ընդունելու, և երբ որոշապէս ճշդէին այս Դեսպանախորհուրդին նպատակն։ Արդ, այս նախնական համաձայնութիւն ոչ միայն ցարդ չէ գոյացած, այլեւ գրեթէ անհաւանական է որ գոյանայ»։

ՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ԼԱՐԻՍԱՅԻ. — Աթէնքէն կ'հեռագրեն առ Բոլիթիշէ Քոռէսբոնտէնցի թէ Մ. Ռալլի ընդդիմադիր երեսփոխանաց մէկ գումարման մէջ, յայտարարելէ յետոյ թէ Լարիսայի պարտութեան պատճառը միմիայն սպայակոյտին պետն է, ըսեր է թէ դահաժառանգ իշխանը բոլորովին վստահեր է սպայակոյտին իմաստութեան։ Երկու իշխանք, Կոստանդիանոս ու Նիքոլա, ամէն կերպով իրենց պարտքը կատարեր են՝ մանաւանդ իշխան Նիքոլա մէկ քանի անգամ կեանքը վըտանգի մէջ դրեր է։ Այդ պարագային մէջ, ըսեր է Մ. Ռալլի, ամէն բանէ առաջ պէտք է արգիլել որ օրինաւոր Գերդաստանն և վեհապետական կարգը Ցունաստանի մէջ ամենափոքր հարուած մը իսկ չկրեն։

ՏԷՐՈՒԹԵԱՆՑ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԻՒՆԸ. — Աթէնքէն կ'գրեն մայիս 2 թուականաւ թէ Ռուս դեսպան Մ. Օնու շաբաթ օրն յաջորդաբար տեսակցեր է նախարարապետին և արտաքին գործոց նախարարին հետ։ Այս վերջնոյն կարծիքն ուզեր է պատերազմի շարունակութեան վրայ։ Մ. Օնու այս ձեռնարկն ըրեր է հրամանաւ իր կառավարութեան, որ ըստ բաղձանաց Ցարին, կ'առաջադրէ միջամտել հաշտութեան կնքման համար։ Հելլէն կառավարութիւնը ցարդ ո և է ակնարկութիւն չէ ըրած Եւրոպական միջամտութեան մը, զի սատարին ի վիճակի չէ գիտնալու թէ պարագաներն ի՛նչ ընթացք պիտի բռնել տան իրեն։ Կիրակի Տէրութեանց մէկ քանի դեսպանք գումարում մ'ունեցան, որմէ յետոյ երկար հեռագրեր ուղղեցին իրենց կառավարութեանց։ Իտալիոյ դեսպանն այցելութիւն տուաւ Նախարարապետ Մ. Ռալլիի և Աւստրիոյ դեսպանն՝ արտաքին գործոց նախարար Մ. Սքուլուտիսի։ Երէկուընէ ի վեր զրոյց կ'շրջի թէ Ռուսիոյ առաջարկութեամբ հինգ օրուան զինադադար պիտի կնքուի։ Այս միջոցին Տէրութիւնք վերջնական որոշումներ պիտի տան։ Լրագիր մը լուր կ'առնու Ֆարսալայէն թէ զինադադարն արդէն կնքուած է երկու բանակներու միջեւ։ Ուրիշ զրոյցի մը նայելով Եօրկիոս Թագաւոր մէկ քանի օրէն Եւրոպա պիտի երթայ։ Իր ուղեւորութիւն պիտի զուգադիպի այն բանակցութեանց որք Թուրքիոյ եւ Ցունաստանի միջեւ տեղի պիտի ունենան հաշտութիւն կնքելու համար։

Աթէնքէն մայիս 2 թուով. — Երեսփ. ժողովոյ Շբ. օրուան նիստն, որուն անհամբերութեամբ կ'սպասէր ժողովուրդը, մեծ շահեկանութիւն կ'ընծայէր, զի նոր նախարարապետն իր բանեկքը դաքկանութիւնը պիտի պարզէր։ Մ. Ռալլի այսպէս խօսեցաւ. — «Մեր բանակին ծանօթ դժբախտութիւններէն յետոյ, թագաւորն յարմար դատեց զիս մեղ ընդդիմադիր կուսակցութեան զանազան խումբերուն և ուզեց որ նոր դահլիճ մը կազմեմ։ Կառավարութիւնն իր առաջին պարտականութիւններէն մին կ'համարի բանակին վերակազմութիւնն, առանց որոյ կարելի չէ ոչ պատերազմը շարունակել և ոչ ալ պատուաւոր հաշտութիւն մը ձեռք բերել։ Ուստի, կառավարութիւնն համոզմամբ պիտի ձեռնարկէ բանակին վերակազմութեան։ Այս արդիւնքը դիւրացնելու համար երկու նախարար Ֆարսալա ղրկուեցան, որպէս զի իրենց աչքով բանակին վիճակը քննեն և ցոյց տան պէտքերը։ Մէկ քանի օրէն պիտի ստանանք անոնց տեղեկագիրը։ Կառավարութիւնն, արդի պարագայից

մէջ այսպիսի մեծ ու դժուար գործ մը ստանձնելով, կ'խնդրէ բոլոր ազգին և ժողովրդեան ներկայացուցիչներուն գործակցութիւնը, զոր կ'յուսայ թէ պիտի ստանայ, զի առանց ատոր պիտի չկրնայ իր ընթացքը շարունակել: Բարեբախտաբար նախորդ դահլիճը դիւրացուցած է կառավարութեան գործն այնպէս որ առ այժմ օրէնսդրական աշխատութիւններով պիտի չզբաղինք: Կ'խնդրենք երեսփ. ժողովէն դադրեցնել իր նիստերը մինչեւ այն օրն որ պէտք ունենանք իրեն:» Մ. Տէլեանիս ալ ըսաւ թէ ընդդիմութիւն պիտի չընէ և թէ իր կուսակցութիւնը պիտի աջակցի կառավարութեան: Մ. Ֆիլարէդոս խոստացաւ իր գործակցութիւնն այն պարագային, ուր կառավարութիւնն ուղէ աշխատիլ դարմանելու եղած ձախողումը: Պահանջեց որ իշխանք բանակէն ետ կանչուին: Ուրիշ երեսփոխան մ'ալ բողոքեց նաւատորմին անգործութեան դէմ: Նախարարապետը նորէն խօսեցաւ և յետոյ ատեանը փակուեցաւ:

—Պատերազմական նախարարն ի գէն պիտի կոչէ ազատ արձակեալ պահեստներն որոց թիւը քան երեք հազարի կ'հասնի: Այսօր Պիրէոն կ'ժամանեն կառավարութեան կողմէ Պելժիայէ գնուած զէնքերը: Ուրբաթ տեղի ունեցած նախարարաց խորհուրդին ներկայ գտնուեցան Տէլեանիս և Պատերազմական նախորդ նախարար Գնդ. Սմոլէնից: Նախարարք նորէն գումարուեցան շաբաթ գիշեր: Հեռագրեր փոխանակեցին Ֆարսալայի բանակին հրամատարներուն ինչպէս նաեւ նոյն տեղը գտնուող երկու նախարարներուն հետ Զօր. Րիչիոտթիի Կարիպալտի շաբաթ օրը Թագաւորին ներկայացաւ և ունկնդրութիւնը տեւեց մէկ ժամէն աւելի: Նաւային սպայ Պոդանիս, որ Ֆրանսայի մէջ իր ուսումը կ'կատարելագործէ, Ցունաստան կանչուեցաւ: Գերման գրահաւոր Աւգուստա Վիքթորիա անցեալ ուրբաթ Ֆալէր ժամանեց: Եորկիոս Թագաւոր, ըստ իր սովորութեան, անուան տօնախմբութեան օրն (երէկ) Աթէնք չգտնուեցաւ և Դադոյ գնաց, ուր մէկ քանի օր պիտի մնայ: Անգլ. բանակին հարիւրապետներէն Բիրրի Աթէնք ժամանեց իբրև ներկայացուցիչ Անգլիոյ Կարմիր Խաչի Ընկերութեան. Աթէնքէն Թեսալիա գնաց, ուր պիտի երթան նաև անգլ. Կարմիր Խաչին պաշտօնեայք: Գնդ. Պէրդէ, իտալեան զինուորական նախկին սպայ, Աթէնք ժամանեց: Բչ. իրիկուն Աթէնքէն եօթն հազար մարդ սահմանագլուխ պիտի երթային: Այժմ Աթէնք գտնուող զօրաց թիւն է քան երեք հազար, որք անմիջապէս Թեսալիա պիտի ուղեւորին: Շուէտի Կարմիր Խաչի ընկերութիւնը վիրաբոյժ մը և գթութեան երկու քոյր ղրկեց Ցունաստան: Անգլեւգերմանական պանքային տնօրէն Մ. Կուսիոս Աթէնք ժամանեց իրեն հետ ունենալով մեծ քանակութեամբ գումար մը ի նպաստ վիրաւորներու: Թեսալիոյ բանակին սպայակոյտին նորընտիր պետ գեր-գնդ. Բալլիսի անուանումը կատարուեցաւ ըստ առաջարկութեան գնդ. Սմոլէնսքիի, որուն ուղղուած էր յանձնել այս պաշտօնը:

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆՑ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Կ. Պոլսոյ Գործակալութիւն.— Աթէնք, 4 մայիս.— Հելլէնք Ֆարսալայէն քաշուեցան դէպ ի Տոմոքոս՝ Օթրիս լերանց պաշտպանութեան բնական գիծերուն վրայ: Արտաքին գործոց նախարար Մ. Սքուլուտիս, օտար դեսպանաց հետ ունեցած տեսակցութեանց պահուն, հակառակ չէ խօսեր տէրութեանց միջնորդութեան, բայց չէ ալ խնդրեր: Վոլոյէն հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ հելլէն նաւատորմին և օտար երեք նաւերու (ֆրանսական, անգլ. ու իտալական) ժամանման հետեւանօք քաղաքն այժմ աւելի հանդարտ է. 200 նաւազք Վոլոյն պահակի պաշտօն կ'վարեն: Օսմանցիք Վելեստինոյէն մէկ քանի քիլոմէդր հեռուն կ'գտնուին: Հելլէնք սկսեր են եղեր Արդան պարպել: Զօր. Վասոս, հրամատար Կրետէի զօրաց, Աթէնք կանչուեցաւ և հրամատար կարգուեցաւ փոխանակ գնդ. Մանոսի: Հազարապետ Քոնսթանթինիտիս ալ Կրետէէն կանչուեցաւ և գահաժառանգին սպայակոյտին պետ կարգուեցաւ:

ԼՈՆՏՈՆ.— Տէյլի Նիւզ հետեւեալ տեղեկութիւնները ստացած է հելլենաց պարտութեան վրայ ի Բէնդէրլիտոսիա ապրիլ 29ին. — Եւզոնները քաջութեամբ դէմ դրին օսմանցւոց յարձակումներուն, բայց իրիկուան հելլէն զօրաց նահանջն ընդհանուր եղաւ և սոսկալի խուճապի մը փոխուեցաւ: Ապրիլ 30ի առաւօտուն օսմ. հողին վրայ բնաւ հելլէն մը չէր գտնուեր:

ԱԹԷՆՔ.— 18,000 հելլէնք բանակած են Վելեստինոյի խրամներուն մէջ: Եւզոնք կ'պահպանեն Վելեստինոյի երկաթուղւոյ կայարանը: Հինգ օրուան զինադադարի լուրը չհաստատուեցաւ: Կ'երևի թէ էտհէմ փաշա գալիք զօրքերուն կ'սպասէ Վոլոյի վրայ յարձակելու:

Թայմզ.— ԲԱՐԻԶ, 4 մայիս.— Կ'հերքուի այն լուր թէ եւրոպական զօրքեր ի Վոլօ ցամաք ելած ըլլան: Ցունաստանի պատերազմական ու ներքին գործոց նախարարք, որ Ֆարսալայի մէջ քննութիւն կատարելով Աթէնք դարձան, յայտարարեցին թէ բանակը զէնք և պիտոյք չունի:

ԱՅՍ ԱՌՏՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳՐԵՐ

ՎԻԵՆՆԱ, 5 մայիս.— Կոստանդինուպոլիսէն հեռագիր մ'ուղղեց Աթէնք, և ծանուցանելով որ օսմ. երկու գունդ Թարտիցայի վրայ յարձակեր են, օգնութիւն ուզեց: Այս տեղի հելլէն զօրաց կ'հրամայէ հազարապետ Բէզլիտիս:

ԲԱՐԻԶ.— Հավաս կ'հեռագրէ թէ ապստամբաց մէկ քանի պետեր Հանեա երթալով բոլոր ծովակալներուն յայտարարեր են թէ պիտի հնազանդին Մեծ Տէրութեանց որոշումներուն և պատրաստ են ամէն հրաման ընդունելու: Ապահովութիւն ալ առեր են թէ իսլամ ժողովրդեան հետ աղէկ պիտի վարուին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍՈՍԿԱԼԻ ԱՐԿԱԾ ՄԸ Ի ԲԱՐԻԶ

ԵՐԿՈՒ ՀԱՐԻՒՐ ԱՆՁԻՆՔ ՄԵՌԱԾ

Բարիզէն մայիս 4 թուական հեռագիր մը ահեղի արկած մը կ'հաղորդէ: Աշխի օրը բացուած Պազար մը, ուր բարեգործական հաստատութեանց ի նպաստ առարկաներ կ'վաճառուէին բարձր դասու պատկանող տիկնանց կողմէ, այրելով քան վայրկեանի մէջ մոխիր դարձաւ: Պազարն հաստատուած էր Ժան Կուժոն փողոցին մէջ և կ'ներկայացնէր Միջին Դարու Բարիզեան փողոց մը: Քսան երկու խանութ կային՝ կոթական ոճով շինուած եկեղեցիով մը: Հրդեհն յանկարծակի սկսաւ ամենայն սաստկութեամբ: Աստղձներն, որք ուրիշ ցուցահանդէսի մը մէջ գործածուած ըլլալով շատ չոր էին, կայծակի արագութեամբ բոցերն արծարծեցին: Երկու հարիւրի չափ անձինք, որոց ամենքն ալ Բարիզու բարձր դասուն կ'պատկանէին, զոհ գացին այս եղերական արկածին:

Ուրիշ մեռելոց թիւն ալ շատ է, սակայն կարելի չէ եղած անմիջական կերպով անոնց ցուցակը պատրաստել: Վաճառողի պաշտօն կատարող բարձր դասու տիկնանց մէջ կային Ալանսոնի դքսուհին, Ֆէվրիէ զօրավարին կինը, Շիլքէրի պառոնուհին, Սէն-Շամոնի մարքիզուհին, Իսզէսի դքսուհին, Պոսըկառի մարքիզուհին, Ֆուսի կոմսուհին, Սէն-Տիտիէի պառոնուհին, Նիքօլայի մարքիզուհին եայլն: Բարիզի մէջ մեծ յուզում կ'տիրէ: Ալանսոնի դուքսն ուրեքէն վիրաւորուած է, իսկ դքսուհին տակաւին գտնուած չըլլալով կ'կարծուի թէ բոցերուն զոհ գացած ըլլայ: Այս Պազարը կազմակերպած էր Պ. տը Մաքօ. հրաւիրած էր նաև պապական նուիրակ Տ. Քլարին, որ հրաւէրն ընդունած ըլլալով ներկայ պիտի գտնուէր Տ. Բէրի Մորոզինիի հետ:

ԿԱԼԼԷՍԻ իշխանուհին, նամակ մ'ուղղելով Լոնտոնի Քաղաքապետին, առաջարկեց որ Թագուհւոյն յոբելեանի տարեդարձին՝ յունիս 22՝ հանգանակութեամբ սեղան մը տրուի մայրաքաղաքին ամէնէն աղքատ բնակիչներուն: Իշխանուհին ինք առաջին անգամ հարիւր անգլ. ոսկի գրուեցաւ: Լորտ Քաղաքապետն, որ նպաստները պիտի հաւաքէ, ինք ալ հարիւր ոսկի գրուեցաւ:

ՍԵՐՊԻՈՅ Թագաւորն Դչ. Անթիվարի հասաւ և գահաժառանգ Տանիլօ իշխանին կողմէ ընդունուելով իրիկուան Ջէթինեէ ժամանեց: Ժողովուրդն ամէն կողմ խանդավառ ընդունելութիւն ըրաւ Ալեքսանդր Թագաւորին: Թագաւորն ու Նիքոլա իշխանն երեք անգամ զիրար ողջագուրեցին: Պատուական զօրախումբերն աչքէ անցուցին. նուագածուք Սերպիոյ ազգային երգն հնչեցուցին: Ալեքսանդր Թագաւոր ողջունեց Սեւ լերան իշխանուհին ու աղջիկներն և յետոյ ժողովրդեան եռանդագին ցոյցերուն մէջէն գնաց գահաժառանգ իշխանին պալատը, ուր պիտի բնակի: Ալեքսանդր Թագաւորն իրիկուան ներկայ գտնուեցաւ Նիքոլա իշխանին պալատին մէջ տրուած մեծարական հացկերոյթի մը: Քաղաքը դրօշներով զարդարուած է և լուսավառութիւնք կ'ըլլան: Մեծ ոգեւորութիւն կ'տիրէ: Սերպիոյ Թագաւորը մայիս 8ին Վիեննա երթալով այցելութիւն պիտի տայ Ֆրանց Եոսէֆ կայսեր և չորս օր պիտի մնայ:

ՀԱՆԵԱՅԻ մէջ զրոյց կայ թէ Կրետէ գտնուող հելլէն զօրքերն Ցունաստան պիտի կանչուին բանակին օգնելու:

ՊԵՐԼԻՆԻ կառավարիչ կարգուեցաւ զօր. Վէսէլ փոխանակ զօր. Լոէի որ իր խնդրանօք պաշտօնէ դադրեցաւ:

ԲԷՔԻՆԷՆ կ'հեռագրեն թէ Քուանկ-Սիի մէջ ֆրանսացի միսիոնար Մազէլ սպաններ են Չինացոց կողմէ: Այս նահանգին մէջ մէկ քանի քրիստոնեայից դէմ ալ խժդժութիւնք փորձուեր են: Բէքինի ֆրանսական դեսպանին դիմումներուն վրայ, Չինաց կառավարութիւնը պաշտօնապէս ցաւ յայտներ է դեսպանին: Զօրքեր ղրկեր է դէպքին վայրն և հրամայեր է խիստ միջոցներ ձեռք առնելով յանցաւորները պատժել և ֆրանսացւոց ապահովութիւնն երաշխաւորել:

ՀԱԲԵՇԻՍՏԱՆ.— Զէյլաէն կ'հեռագրեն ապրիլ 30 թուով.— Հազարապետ Ներածինի ապրիլ 23 թուով կ'գրէ Պալքէայէն (Կիլուէայի և Հարրարի միջեւ) որ Մենելիքէ նամակ մ'ստացեր է ծանուցանող թէ մէկ քանի իտալացիք, բազմաթիւ հետեւորդներով, ուզեր են Եթովպական երկիրը մտնել Կալլայի կողմէն դէպի Պավօ և թէ ցեղապետները դէմ դրած ըլլալով, կռիւ մը ծագեր է և երկու կողմէն մարդեր մեռեր են: Մեռելոց մէջ կան արշաւախումբին պետն հարիւրապետ Պոդէկօ. երկու իտալացի գերի ինկեր են:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ.— Քուինսդաունէն ապրիլ 29 թուով կը հեռագրեն թէ Անդլեան կղզիներու մէջ սաստկալի երկրաշարժ մը պատահեր է: Հարիւրաւոր մարդեր մեռեր և ահագին վնասներ եղեր են:

ՎԵՀԱՊԵՏԱՑ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Վիեննայի թերթ մը կ'իմանայ թէ Զարը սեպտեմբեր 15ին Վիեննա պիտի երթայ այցելութիւն տալու Ֆրանց Եոսէֆ կայսեր: Նիքոլա կայսրն անկից Հռոմ երթալով այցելութիւն պիտի տայ Ումպերթօ Թագաւորին:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն ի մտոյ պիտի կատարէ Համազգային Անկելանոցին հայկական մատրան օծման արարողութիւնը: Ինչպէս յայտնի է, սոյն մատուռ իր հայ պաշտօնեան պիտի ունենայ, հոգալու համար հոգեւոր պէտքերն այն անկեալ Հայերու որք ի պատսպարութիւն ընդունուին Քէհսաթհանէի գեղազուարճ բարձանց վրայ գտնուող այն Պետական Անկելանոցին մէջ: Հոն այժմ կան 6-7 անկեալ ազգայիններ:

—Երուսաղէմէն կ'գրեն մեզ թէ Զատկի տօնն ամենայն բարեկարգութեամբ կատարեցաւ հոն, առանց ո՛ և է միջադէպի, և արարողութեանց մասնակցեցան 300ի չափ հայ ուխտաւորներ, որոց մեծ մասը կարօտ վիճակի մէջ գտնուող ազգայիններ են: Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր և իր հիւրերուն առողջական վիճակը գոհացուցիչ է, և ո՛ և է համաճարակ չկայ Ս. Քաղաքին մէջ:

—Քաղաք. Ժողովը վաղը պիտի գումարի Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ: Իր Բ. Ատենապետ Վսեմ. Սմբատեան փաշա Ալյանեան այս օրերս Պրուսա կ'ուղեւորի օդափոխութեան համար, ինչպէս ըրաւ անցեալ տարի:

—Տ. Եղիշէ Ծ. Վ. Դուրեան, որուն Արմաշ երթալը ծանուցինք, Դպրեվանքին մատակարարութեան Տեսուչ եւ ուսումնական ճիւղին ալ Ընդհանուր Տնօրէնն է, վանահայրական փոխանորդութիւնը մնալով Տ. Մամբրէ վարդապետին վրայ: Տ. Եղիշէ վարդապետին տնօրէնութեան ներքեւ, ապահով ենք որ Դպրեվանքը նոր փայլ մը պիտի ստանայ:

—Նիկոմիդիայէ մեզ կ'գրեն թէ այն Սրբէն վարդապետ՝ որուն համար գրուած էր թէ վերստին վեղար կրելու արտօնուած է, Պըչկըտէրէի պսակը կատարողը չէ, այլ մայրն տկարութեան պատճառաւ ժամանակէ մ'ի վեր վանքը գտնուող Երուսաղեմական միաբան Տ. Սրբէն Վ. Գէորգեան է:

—Պատր. Փոխանորդ Հայրն, որ երէկ ռուսական դեսպանատունը գացած էր, Ս. Գէորգայ տօնին առթիւ դեսպանատան մատրան մէջ կատարուած յատուկ պաշտաման ներկայ գտնուեցաւ, և ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր, շնորհաւորութիւններ մատոյց դեսպանին՝ Ռուսիոյ կայսեր գահաժառանգ եղբօր՝ Եորկիյ Մեծ-դքսին՝ անուան տօնախմբութեան առթիւ:

—Թոնգատ Գերմանիայէն.— Վիւրթեմպերկի Վիլհէլմստորֆ աւանէն հինգ որբեր (Խասգիւղցի և Սկիւտարցի) նամակ գրելով Ս. Պատրիարք Հօր, գանգատեր են թէ հայերէնի ուսում չկայ, և թէ պէտք եղած խնամքը չի տրուիր իրենց: Կ'փափաքին Իտալիոյ մէջ բացուած որբանոցը ղրկուիլ, ուր տնօրէնները և դաստուներ Հայ են, և վասնզի չկայ որ իրենց առանձին կապակցութիւնը կորուսանեն: Ի Վիլհէլմստորֆ անհատական բարեգործութեամբ տարուած հայ որբերուն թիւը 15-20 կ'կարծուի: Որբանոցին անունն է Knaben Institut:

—Սամաթիայէն կ'գրեն մեզ որ թէև թաղը անտեսական ապգնապէն նեղուած է, բայց իր արդի մատակարարութիւն օրինակ կրնայ ըլլալ աւելի բարեկեցիկ թաղերու. զի մինչդեռ Բերայի վարժարանաց ուսուցիչներն ամէն կիրակի Թաղ. Խորհրդարան կ'խռնուին դիզուած քանի մը ամսականները պահանջելու, Սամաթիոյ վարժուհիներն և ուսուցիչներն իրենց մարտի ամսականն անգամ ընդունած են: Մեր խնդակցութիւնները Սամաթիոյ Թաղ. Խորհրդին, . . . (եթէ կրնայ է):

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆ իր Դ. նիստը գումարելով երէկ ի Պատրիարքարան ատենապետութեամբ Փափազեան Նշան էֆ.ի, զբաղեցաւ սա խնդիրներով.— 1. Պէօյիւքտէրէի Ս. Հռիփսիմեանց եկեղեցւոյ 1892-96 հնգամեայ մատակարարութեան հաշուեցոյցը ներկայացուած ըլլալով, որոշուեցաւ թաղեցւոց գիտողութեան ենթարկել 21օրեայ պայմանաժամով: Այս ատենախորհրդակցութիւն մը կատարել Կ. Պոլսոյ ազգային հաստատութեանց և նոցա կալուածոց մատակարարութեան վիճակին վրայ և որոշ պաշտօն մը ընդհանուր Շրջաբերականով յանձնարարուած տեղեկութեանց, և պատուիրեց կեդր. Համակալութեան նոյն հաստատութեանց մինչեւ 1896 Ապր. 30 մատակարարութեան հաշիւներու մասին մանրամասն տեղեկագիր մը բերել Խորհուրդին:—2. Սարաֆեան հանգուցեալ Խաչիկի որբոց խնամակալութեան խնդիր մը ներկայացուած ըլլալով Բերայի Թաղ. Խորհրդոյ կողմէ, Խորհուրդը կարեւոր համարեց նախապէս մանրամասն տեղեկութիւն ստանալ նոյն որբոց վիճակին վրայ և ապա կարգադրել խնդիրն:—3. Գասըմ-Փաշայի եկեղեցապատկան կալուածի մասին մատուցուած խնդրագիրը նկատողութեան առնելով որոշուեցաւ բացատրութիւն ստանալ այս մասին Գասըմ-Փաշայի Թաղ. Խորհուրդէն:—4. Գալֆալի ազգ. վարժարանաց մատակարարութեան մասին Ուսումն. Խորհրդոյ գիրը նկատողութեան առնելով Մայր-Եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ ատենադպրին հետ խորհրդակցութիւն մը կատարել յետոյ, կարգադրել խնդիրն և գործադրութիւնն յանձնարարել Մայր-Եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդին:—5. Ուսչուդարութեան առաւ ժառանգական խնդրոյ մը համար Գատը գիւղի Թաղ. Խորհրդոյ յայտագիրն և որոշեց կարեւորը ծանուցանել Վանայ Առժ. Պատր. Փոխանորդին:—6. Ցանուն Հիւանդանոցի փէս ծախելու նկատմամբ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան գիրն ուսումնասիրութեան առնելով, որոշեց լսել խնդրարկուներուն բացատրութիւնները:— 7. Ուսչուդարութեան առաւ Նիկոմիդիոյ Առաջնորդ Սրբազանի գիրն ի մասին Վիճակին Մուգամթայի տրոց և կարեւորը ծանոյց անոր:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՀՄԷՏ ՄՈՒԽՏԱՐ ՓԱՇԱՅԻ ՈՐԴԻՆ.—Աժանս Նասիոնալ թէեւ ծանուցած էր թէ Ահմէտ Մուխտար փաշային որդին Մահմուտ պէյ Վելեստինոյի ճակատամարտին մէջ սպաններ է, սակայն Լ. Հէրըլտ հերքելով այս լուրը կ'ըսէ թէ Մահմուտ պէյ չէ մեռեր, թէև կերպով վիրաւորուեր և ձին սպաններ է:

ՌՈՒՍԻՈՅ կայսրուհւոյն անուան տօնախմբութեանն առթիւ երէկ ռուսական դեսպանատան մատրան մէջ գոհաբանական աղօթքներ կարդացուեցան ի ներկայութեան դեսպանին և բոլոր պաշտօնէից: Մ. Նէլիտով յետոյ ընդունեց ներկայից շնորհաւորութիւնները: Օսմ. պահակները, դեսպանատանց պահակները և ռուս զօրականք երէկ դրօշներով զարդարուած էին:

ԱՆԳԼԻՈՅ Կարմիր Խաչի ընկերութիւնն առաջարկեց օսմ. կառավարութեան գումար մը և հիւանդանոցի պէտքեր նուիրել օսմ. բանակին վիրաւորեալց համար:

ԳԵՐՄԱՆ դեսպանն առջի իրիկունը սեղան մը տուաւ, որուն ներկայ գտնուեցան մէկ քանի դեսպանք:

—Պ. ֆոն Սաուրմա Եէլչ և Աբրահամ փաշա երէկ առտու ուսորդութեան գացին ի Պահճէքէօյ և իրիկուան դարձան:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ դեսպանատան պահականաւը Կոլլէօ, որ Իզմիրի առջեւ գացած էր մարզանքներ կատարելու, երէկ առտու Պոլսոյ նաւահանգիստը դարձաւ:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ և Հանրօգուտ շինութեանց Նախարար Մահմուտ Ճէլալէտտին փաշա, որ քանի մ'օրէ ի վեր հիւանդ էր, ապաքինած ըլլալով երէկ ներկայ գտնուեցաւ Նախարարաց Խորհրդոյ նստին:

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻՆ ընդհ. Տնօրէն Սըր Էտկար Վինսընդ երէկ Ելմտական նախարարութեան պաշտօնատունն երթալով տեսակցեցաւ նախարար Նազիֆ փաշայի հետ:

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱՅԷՆ մեզ կ'գրեն ապրիլ 22 թուով.— Անցեալ շաբթու երկու օրի չափ դադարած էին զինուորական ժամանմանք ի քաղաքս. սակայն անցեալ Եշ. իրիկունէ սկսեալ կանոնաւորապէս վերսկսան. ըստ առաջնոյն առօրեայ 3 կառախումբով 3-4 վաշտ զօրք կ'հասնին քաղաքս իրենց ամէն պիտոյքով, բաց ի հրացանէ՝ որք մասամբ հոս կ'հոգացուին՝ մասամբ երթալիք տեղերնին: Եչ. օրէ ի վեր 4 չոգենաւ ամբողջ բեռնաւորուելով մեկնած են. այժմ մի քանի օրէ ի վեր չոգենաւ չկայ. այսու հետզհետէ քաղաքս ժամանող զինուորք կառավարական շէնքերը լեցուած ըլլալով, աւելցածներն առժամանակեայ տեղաւորած են խաներու մէջ. երէկ հասան հետզհետէ Զմիւռնիոյ, Ենի-Պազարի, Նազիլլիյի, Թիրէյի եւն. զինուորներն. ասոնց մէջ կ'գտնուին նաև Կրետացիներ ալ, բոլորը կրթուած են և շատ քաղաքավարութեամբ կ'վարուին խանութպաններու հետ. այժմ շուրջ 5-6000 զինուոր կան քաղաքս կազմ ու պատրաստ մեկնելու:

—Տեղւոյս և շրջակայից մուսթահֆըզները կ'կոչուին զէնի. ասոնցմէ ամենէ աւելի Ատաբազարէ ընտրանօք կառնուին որոց գումարը 400-450 հոգի պիտի յանգի կըսուի: — Անցեալ շաբթուընէ ի վեր կամաւորներ ալ անպակաս կ'հասնին քաղաքս մաս առ մաս երկաթուղիով, որք կանոնաւոր զօրաց վաշտերու հետ ճամբայ կ'ելլեն:— Փոքր Ասիոյ կողմերէ հասած մաս մը զինուորներ ալ երբեմն առանց քաղաքս իջնելու երկաթուղիով ուղղակի Պոլիս կ'ղրկուին և Թնդանօթաձիգ եայլն ըլլալ կ'կարծուին:— Քաղաքիս առեւտրական սենեակն իր վերջին նստին մէջ ինչ ինչ որոշումներ տուաւ, որոց կարեւորները պիտի հաղորդեմ յառաջիկային: Այս պահուս Սէօյէտլի չոգենաւն հասած է տեղս և զինուորական հագուստ բերած է. ինչպէս նաև ածուխ՝ գալիք չոգենաւներու պիտոյքին համար. անշուշտ զինուոր առնելով պիտի մեկնի:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ դեսպան Սըր Ֆիլիփ Քըրրի երէկ Քեաղըտխանէ երթալով զբօսական պտոյտ մը կատարեց:

ՊՐՈՒՍԱ-ՄՈՒՏԱՆԻԱՅԻ երկաթուղւոյ ընկերութիւնն երեք յոյժ արընթաց չոգենաւ գներ է Մուտանիայի ու Պոլսոյ միջեւ բանեցնելու համար: Ասոնցմէ մին է Ասլոտոն Վէյֆոբէա, որ քանի մ'օրէ ի վեր Ղալաթիոյ քարափին առջեւ խարսխած է: Երկրորդն է Ալշէր չոգենաւն որ երէկ մայրաքաղաքս հասաւ: Երրորդն է Գուրտին Սիլվա, որ առաջին երկուքէն աւելի արընթաց է:

ՎԻՐԱՒՈՐՔ.— Մայրաքաղաքիս իսլամք սկսած են ճերմակեղէններ և այլն նուիրել օսմ. վիրաւոր զինուորաց:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ մէջ զինուորական հաստատութեանց ի նպաստ կատարուած հանգանակութեան գումարն հասաւ 45,047 ոսկիի: Հանգանակութիւնը կը շարունակուի:

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.—Առջի գիշեր Թահթա Գալէի Հասըրճըլար թաղին մէջ բուղի վաճառական Մուսթաֆայի խանութը գողեր մտնելով դրամարկղը խորտակեր և մէջը գտնուած հարիւր երեսուն ոսկին գողցեր են: Ոստիկանութիւնը քննութեան ձեռնարկելով մէկ քանի մարդ ձերբակալեց իբրեւ կասկածելի:

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

24 ԱՊՐԻԼ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ

Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Դ. Օ. Ո.		20 37
Ամենէն բարձր գին	»	20 39
Ամենէն վար գին	»	20 30
Օսմանիյէ	»	— —
Ռումէլիի երկաթ. ֆր. գոց.		99 —
Ամենէն բարձր գին		98 75
Ամենէն վար գին		97 25
Ռէժի	»	— —
Քրէտի ժէնէրալ օթթօմ.	»	6 09
Օսմ. Ապահ. ընկեր.	»	3 33
Թրամուէյ բաժնեթ. ղրշ.		6 72½
» Ժուխանա	»	2 30
Սօս. Օթ. Շամժ է Վալ. Ա. Ո.		2 29
Թրամուէյ պարտաթ. ֆր.		495 —
Տէրքօսի ջուրի ընկ.	»	332 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	456 —

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քօնսօլիտէ մէկ օրուան Օ. Ո.		3 —
» ութ »	» »	7 —
Ռում. երկ. մէկ »	» »	— —
» » ութ »	» »	— —

ԲԱՑՈՒՄ ԱՅՍ ԱՌԱՒՕՏ

Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ. Օ. Ո. ք. կ.	20 39
Ռումէլիի երկաթուղի ֆր.	99 25

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	ղրշ.	108 ½
Փարիզ 3 »	ֆր.	23 12½
Ֆիօրին մանտա	»	10 97½

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

20 ֆրանքնոց	ղրշ.	87 13
Անգլիական ոսկի	»	109 33
Բօլ Էմբէրիալ	»	90 —
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108 10
Ռուսլի Թղթադրամ Օ. Ո.		8 62
Քըրմիդ		51 10
Մէթալիք		97 20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ՓԱՐԻԶ, 5 ՄԱՅԻՍ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	ֆր.	103 07
Օսմ. քօնս. Սէրի Դ.) բաց.	»	19 07
) գոց.	»	19 10
» » » Բ.	»	34 75
» » » Գ.	»	19 60
Օսմանիյէ	»	— —
Ռումէլիի երկաթուղի	»	99 —
Օսմ. Բախօռիթէ	»	— —
Մաքսատուն	»	— —
Օսմ. Ռէժի	»	311 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	532 50
Քրէտի Լիօնէ	»	760 —
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3240 —
Իտալական Ռանթ	»	92 15
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 105
Դրամագեղչ	»	2 —

ՊԵՐԼԻՆ, 5 ՄԱՅԻՍ

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	89 90
Ռումէլիի երկաթուղի	»	103 40
Անատ. երկ. պարտաթղթ.	»	84 80
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 310

ՎԻԵՆՆԱ, 5 ՄԱՅԻՍ

Փոխան. Լոնտոնի վրայ	ֆիօր.	120 05
Ռումէլիի երկաթուղի	»	51 50
Օսմ. Ռէժի	»	146 —

ԼՈՆՏՈՆ, 5 ՄԱՅԻՍ

Անգլ. քօնսօլիտէ	Ա. Ո.	112 75
Օսմ. » Սէրի Ա.	»	66 —
» » » Բ.	»	34 75
» » » Գ.	»	19 50
Դ.) բաց.	»	18 87
) գոց.	»	19 —
Փոխառութիւն Գասապա	»	77 50
» Օսմ. 3½ %	»	96 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	10 87
Այտընի երկաթուղի	»	12 —
Եգիպտական Միացեալ Գ. կ.		105 12
Հելլենական 5 %	»	21 —
Մօնօբօլ հելլենական 4 %	»	22 —
Ռանթ » 4 %	»	18 —
Ռուսական 3½ % 1891	»	— —
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888	»	95 —
» նոր » 6 % 1892	»	96 —
Փոխան. Փարիզի վրայ	»	25 26½
Դրամագեղչ	»	2 ½

Հրատարակուելու համար յօդուած կամ նամակ ղրկողներէ կը խնդրենք որ թղթին միայն մէկ երեսին վրայ գրեն: Երկու երեսի վրայ գրուելէն շատ յապաղում և դժուարութիւն կը ծագին:

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Էվնիյէ անպարը իչուն ալընաճագ օթուզ պիր գալէմ Թիմուր էթէվաթըրըն մինագասասըյլա պաշլանըլաճագըյտան իթայա Թալիպ օլանլարըն ճումամըն գայրը կիւնչքարը մէ մախսուսիյէ մըւրը բէրընճիյէն գարարը գաթիյի տախի նիսանըն 26ընճը ճումա իրթէսի կիւնի վիրիլէճէկինտէն անըն տախի իթասընը արզու իտէնլէրին եէվմը մէզգիւրտէ Խազինէի Խասսայի Շահանէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

21 Նիսան 303 3—3

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ի կայս. Իրատէով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորքքախա 37 Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ. — ԿԵԱՆՔ. — ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. — ԱՐԿԱԾՔ.

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած	10,000,000 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	67,000,000 »
1895 ի հասոյթք	25,000,000 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ	100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս Ա. ՀԻՒՐՄՈՒԶ

Ղալաթիա, Թոփաճին վրայ (Հին Մաջառատուն փողը)

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԷՕԴՈՐ ԲԷՔՔԷՐ

ԻՒՆԻՕՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ ՀԻՄՆԵԱԼ 1828 — 1828 L'UNION DE PARIS — ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ ՀԻՄՆԵԱԼ 1829

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ ՊԱՆԴ ՓՈՂՈՑ ԹԻՒ 15, ԻՒՐ ԱՊԱՐԱՆՔԻՆ ՄԷՋ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Դրամագլուխ	Ֆր.	10,000,000
Պահեստ	»	7,650,000
Թղթապանակի մէջ	»	69,246,000
Հասոյթ 1892 տարւոյ	»	16,000,000
Հատուցուած վնաս	»	176,000,000

ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ

Դրամագլուխ	Ֆր.	10,000,000
Պահեստ	»	104,500,000
Ապահովագրութիւնք	»	250,000,000
Հասոյթ 1892 տարւոյ	»	17,750,000
Հատուցուած վնաս	»	65,000,000

Ընկերութեան դրամատունն է Օսմ. Կայս. Պանքան։

Մանրամասնութեանց համար դիմել առ Մասնաւոր Տնօրէն Տ. ՍԻՄՕՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Ղալաթա, Գարաքէօյ Եէնի-խան Ա. յարկ։

Կենաց ճիւղին Տեսուչ, ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

ՔՈՒԷՏԻ ԼԻՕՆԷ
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼ. 200,000,000 ՖՐ.

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Գարաքէօյ կամուրջին մօտ Հալաճեան խան

ԴԵՐ-ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Պոլիս Սուլթան Համամ Համբօբուլօ խան

ՔՈՒԷՏԻ ԼԻՕՆԷՆ կը կատարէ Պանքայի ամէն գործողութիւններ. արժէթուղթի վրայ փոխատուութիւն, հաշուըլնթացներ կը բանայ՝ արժէթուղթեր գրաւ առնելով. փոխանակագիր կը հանէ Ֆրանսայի ու օտար երկրաց զանազան հրապարակներու վրայ. Վարկի թուղթեր կուտայ. Սակարանի յանձնարարութիւններ կը կատարէ. վճարումներ կ'ընդունի, և պայմանաժամաւոր պօնոներ կուտայ որոշեալ պայմաններով։

ՊՈԼՍՈՅ ԴԵՐ-ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործեր. ապրանքի փոխարէն փոխատուութիւններ կ'ընէ. ապրանքներ կ'ընդունի իբրեւ անպարտ աւանդ՝ մինչեւ զետեղման վարձքն տանելով և կամք. Պոլսոյ և օտար երկիրներու մէջ վաճառելու յանձնառութեամբ։

«ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐԸ

Գործ փնտռող երիտասարդներուն, կամ նոր գործ մը ծանուցանել խնդրողներուն, բացառիկ դիւրութիւնք կը տրուին Բիւզանդիոնի Խմբագրատան մէջ։ Ոչ միայն կարեւոր զեղչ մ'ըրած ենք այսպիսի ծանուցումներու գնոյն վրայ, այլ և առաջարկութիւններուն պատասխաններն ընդունելու և հաղորդելու միջոցները կ'ընծայենք։

L'ANCRE ԼԱՆՔՐԸ

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆ, ԱՄԵՆԷՆ ՀԱՄԲԱՒԱՒՈՐ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ԱՒԵԼԻ ՏԱՐԱԾՈՒԱԾԸ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԳՄԲ. 1871ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 93 Վ.ՃԱՐՈՒԱԾ ԳՄԲ.

133 ՄԻԼԻՈՆԷՆ ԱՒԵԼԻ — 206 ՄԻԼԻՈՆ

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Պ. Կոմս Լէմոն Զիշէ, կայս. եւ արք. Ծերբին խորհրդական, նախագահ
» Ռոսոյժ Հոնեա, դեր-նախագահ
» Ժօզէֆ Հոէսս, կայս. եւ արք. Ծերբին խորհրդական
» Ֆօլօման Նաֆօ » » »
» Ռեգրուան Բրոֆէս տ'Օսբէն
Բէօսոյ Բոնցէն
Ժան տը Վէնիկ – Իոնկէնայմ

Կառավարական Քննիչ
Պ. ԺԱՆ ՄՈՒՔ կայս. արք. խորհրդական

Ընդհանուր Գործակալ. Բերա, Թիւնէլի հրապարակ, տուն Սարաֆօղլու, ԼԻՕՆԷԼ ՊՕՆՑԻ

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
ընդ մէջ ՀԸԼԻ, Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՕՏԵՍԱՅԻ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Տօմինօ	937	Իտաքեն	5540	Բօլօ	510
Ալէքթօ	3607	Տուրիօ	2383	Ճիւնօ	1080	Րիալթօ	2229
Անճէլօ	1541	Տրաքօ	1713	Ֆլէմօ	1053	Րինալտօ	1663
Աբիոսդօ	2377	Տեսամօ	504	Ֆօլլինօ	2307	Րոլլօ	1613
Պասանօ	1822	Էսլօ	2464	Ֆօլնօ	1700	Րոմէօ	1789
Պորտինօ	1264	Էլտօրատօ	1520	Լէօ	1053	Րօզարիօ	1862
Պրալօ	1076	Էրատօ	1481	Լէանտրօ	2271	Սարֆօ	1113
Պրիւնօ	841	Ֆէտօ	954	Լիւլօրինօ	1643	Ցիլիօ	1735
Պրէֆալօ	4431	Ֆինլանտ	1828	Լօրէնզօ	3191	Սիլվիօ	1193
Կէյրօ	1671	Ֆլամինկօ	849	Մալմօ	724	Սպէրօ	1200
Գալիբսօ	1337	Ֆրանչիսքօ	4582	Մարէնկօ	2273	Թասսօ	1328
Գամէօ	1244	Կալիլէօ	3060	Մարդէլլօ	3709	Թ. Ուիլսըն	1546
Գադօ	1094	Գիրբինօ	1243	Միքատօ	3557	Թօքիօ	3827
Զիքակօ	3729	Կայօ	1011	Միլօ	1057	Թօլէտօ	1470
Սիսէրօ	1834	Կոմինօ	1695	Մոնդէպելլօ	1735	Թօրբինօ	487
Գլիօ	2607	Հէրօ	775	Մուրիլլօ	2419	Ուրպինօ	2429
Գոլօրատօ	4235	Հէրմինէ	1581	Նէրօ	1083	Վասքօ	1914
Գօմօ	1497	Հինտու	3720	Օհիօ	4100	Վօլօ	1289
Գօնկօ	2906	Հօրաղիօ	3600	Օնթարիօ	4036	Վոլթուրնօ	2396
Գօրսօ	895	Հումպէր	596	Օրլանտօ	1535	Եէտօ	1850
Տէտօ	4811	Իակօ	2354	Բալէրմօ	1637	Զէրօ	1200

Իտրօ շոգենաւը, Նաւապետ Ուտ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած պարպած և Օտեսա ուղեւորած է։

Տուրօ շոգենաւը, Նաւապետ Մաքքրմ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած է։

Իակօ շոգենաւը, Նաւապետ Ուտըն, ընդհանուր վաճառքով, այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ ուղղակի Պոլսոյ համար։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՑՔԷՆՍ ՐԻՋՕ.
Թիւ 17-18, Բիւյիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա

THE LANCASHIRE INSURANCE COMPANY

ՀԻՄՆԵԱԼ է 1852 ԻՆ

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ ԱՆԳԼԻԱ

Lancashire Insurance Buildings
Exchange Street Manchester

Դրամագլուխ 3,000,000 անգլ. ոսկի
Պահեստի գումար 1,511,280 »

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Հրդեհի դէմ ապահովագրութիւնն, ամէն տեսակ քարուկիր ու փայտաշէն կալուածներու վրայ, կահերու և ապրանքներու վրայ եւն., յոյժ նպաստաւոր պայմաններով ու սակերով։

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Այս ընկերութիւնն յոյժ բարձր աստիճանով կը ներկայացնէ բոլոր այն առաւելութիւնները զորս կրնան փափաքիլ կեանքերնին ապահովագրել ուզողներն, ամբողջ կամ խառն՝ որոշ պայմանաժամով։

Նոր հանուած պայմանագրութեան թերթ։

Տեղեկագրական ապահովագիր անվճարելի.

Առանց ի ճարման և շահուց մասնակցութեան.

Ամէն տեղեկութեանց համար դիմել ընդհ. գործակալներուն, (Bond, Sellar and Co.) Պոնտ Սելլէր և Ընկ. Բիւյիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէյլեայէ և Պաթումի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի եւ արագ ուղեւորութիւն

Նաւողչէքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակալս
ԹԻՄՈԹԷ ԸՐՊՈՒԼ
Մումհանէ փողոց Թ. 1

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ—ՈՅԺ—ԿՈՐՈՎ

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՔԴ. ԼԱԼՈՐԻ.— Վերջին 25 տարուան մէջ ապացուցուած է թէ այս ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է ցարդ գտնուած, կատարելապէս բուժելու ուղեղի հիւանդութիւններն, անզգամալուծութիւն, քնատութիւն, զառանցանք, առնական կարողութեան վաղահաս կորուստ, եւ ոյժերու կորուստէն յառաջ եկած ամէն գործարանական խանգարումներ։ Կը բուժէ դժուարամարսութիւն, ջղային եւ սրտի, լեարդի եւ երիկամանց հիւանդութիւններ, արեան շրջանի խանգարումներ, հիւծութիւնն եւ սպառումը. կը կասեցնէ ոյժերու կորուստն որ յառաջ եկած է ո եւ է պատճառէ։ Ջղային տկարութեանեւ ասոր հետեւանաց մէջ այս դեղին ազդուութիւնն անմիջական եւ մնայուն է։ Մելամաղձութեան ախտանիշք կ'անհետանան հրաշալի արագութեամբ մը։ ՏՔԴ. ԼԱԼՈՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ ջղային հիւթ եւ ուղեղային գոյացութիւն կը ստեղծէ, արեան մէջ մուծանելով ելեկտրական տարրը, ֆոսֆորն, որ ուղեղին կեդրոնական գոյացութիւնն է։ Կորովը կը կենդանացնէ մարդկային դրութեան մէջ, մարմնոյն եւ մտքին տալով առոյգ առողջութիւն, այնպէս որ կարելի է պարտականութիւնները կատարել վստահութեամբ և գոհունակութեամբ։ Ախորժաշարժ է, կը զտէ և կը ճոխացնէ արիւնն եւ նոր ոյժ մը կուտայ ուղեղին, ջղային դրութեան եւ մկանանց։ Վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գործածման առաջին օրէն իսկ, մտաւոր կարողութեանց յաւելմամբ և բարօրութեան զգացմամբ որ վարժութիւնն հիւանդը շատոնց կը կորսնցնէր։ Մարսողութիւնը վերանորոգուած, ախորժակն հրաշալի կերպով կ'աւելնայ։ Աղիք կանոնաւորապէս կը գործեն։ Դէմքը կը սկսի լենալ, շրթունքը կը գունաւորին, աչքը շողան, մորթը պայծառ գոյն մը կ'առնու, մազերն ոյժ կը ստանան։ Զգուշացէք նմանութիւններէն։ Տքդ. Լալորի Ֆոսֆոտինը պարունակեալ է ամէն շիշերուն մէջ որք բրիտանեան կառավարութեան դրոշմը կը կրեն սա բառերով **Dr. Lalor's Phosphodyne London England** վրան փորագրուած։ Այս դեղին յաջողութիւնն յառաջ բերած է բազմաթիւ վտանգաւոր եւ վնասակար կեղծեր։ Մեծ եւ փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ եւ Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով, Մ. ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ, Անգլ. Ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա պահականոցին քով, Ղալաթա-Շիշլիի Թրամվէյներու կայարանը, Թիւ 95 եւ 97։

ՐԷՅՆՕԼՏԻ ԿՈՒԹ ՍՊԷՍԻՖԻՔ

Կը բուժէ կաթուածը, յօդացաւերը, կողացաւն եւ բոլոր ջղային ցաւերը։ Աշխարհի մէջ լաւագոյն դեղը ճանչցուած է կաթուածի, յօդացաւի, կողացաւի դէմ։ Մէկ անգամ առնել բաւ է քանի մը ժամու մէջ զգալի ամոքում առաջ բերելու։ Մեծ բժիշկներ կը յանձնարարեն զայն։ Լոնտոնի նշանաւոր Տր. Տէյլ կը գրէ. «Բիչ մը առնի Րէյնօլտի ԿՈՒԹ ՍՊԷՍԻՖԻՔը առի հիւանդներուս եւ կը փութամ ըսել որ միշտ լաւ արդիւնք տեսայ։ Կը հաստատեմ որ ասի շատ ազդեցիկ դեղ է։» ՀՐԱՀԱՆԳ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ.— Պէտք է անօթի փորանց, պառկելէ անմիջապէս առաջ ու առանց խառնուրդի խմել զայն։ Սկսելու է 40 կաթիլէ, որ կրնայ հետեւեալ գիշերը 60ի բարձրանալ եւ այսպէս հետզհետէ մինչեւ 120ի։ Մեծ եւ փոքր քանակութեամբ ու շիշերով կը ծախուի մեր Թուրքիոյ միակ ներկայացուցչին ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱՅի անգլիական ընդհանուր մթերանոցը, 95 եւ 97, Եւրոպէք Գալըրըրմ, Վօյվոտա, Ղալաթա-Շիշլիի Թրամվէյներու կայարանը, Պահականոցին քով։ ԾԱՆՕԹ.— Սոյն վաճառատան մէջ պատրաստ կը գտնուին նաեւ ամէն տեսակ անգլիական եւ ամերիկեան դեղեր։

(35)

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՔՈՓԷ

ՑԱՆՑԱՒՈՐԸ

Վասն զի փոքրիկ գաղթաբնակներն երկու բանակներու, երկու թշնամի բանակներու կը բաժնուէին։ «Բանդ»ը, սովորական արկածաբէնով, խաբեայ է, գող է. «Մարիօլ»ը խորամանկ վաճառականորդին է, դժուարութենէ պրծիլ գիտցողն է։

Արդ, գաղթավայրին մէջ, Բանդը պարզապէս բարի աշակերտն է, Մարիօլը՝ չար աշակերտը։ «Բանդ»ն՝ որ այն անուամբ կը ծաղրուի և կը խայտառակուի միւսներէն, առանց ընդդիմութեան կը համակերպի խիստ կարգապահութեան, ձեռքէն եկածը կը ջանայ ընել և աշխատասէր ու հնազանդ է։ Հազուադիւտ է «Բանդ»ն, և պէտք է ըսել, որ միայն կեղծաւոր մ'է, որ հսկողներուն քով քծնող չան դերը կը կատարէ, կ'ամբաստանէ ու կը մատնէ իր ընկերները։ Սակայն մի քանի տղաք այնքան կորով ու խելք ունին, որ չեն կրնար ընդունիլ պատժական հաստատութեանց ահարկու և երկար փորձն, որ իրենց սպառնացող չարեաց տարափոխութեան դէմ կ'ոգորին, որ չար խորհուրդներուն դէմ իրենց ականջներն և չար օրինակներուն դէմ իրենց աչքերը կը փակեն։ Բրէթիէն Ֆորժա այս վերջիններէն մին ըլլալու կը ջանար։ Կրկնենք, խիստ քիչ կայ ասոնցմէ։ Ցաջող բարենորոգումներու հակառակ, չարասէր տղայոց դաստիարակութեան արդի դրութիւնն — աւա՜ղ, կարելի չէ այս երկու բառերը միաւորել առանց սրտաճմլութեան, — դեռ այնքան խժդժական է։ Սակայն քանի մը պարկեշտ մարդիկ դուրս ելած են զգաստարաններու բարոյական կայանէն։ կը ճանչնամ անոնցմէ մին որ բանակին մէջ սպայ է։ Ուրիշ մը, որ անձնապէս ծանօթ է այս էջը գրողին, դժուարութեամբ ու արիաբար կը ճարէ իր ապրուստ։ Այս նախկին «Բանդ»երն ո՛րքան յարգենք և մեծարենք, կ'արժէ։

Իսկ «Մարիօլ»ներն՝ անզուսպ, անուղղայ են։ Որդնոտ պտուղներու նման, զորս կուտակումն իսպառ պիտի փտեցնէ, անառակ, մոլի մտած են Թիարանն, երբեւ չարագործ դուրս պիտի ելնեն։ Գրեթէ այս բոլոր տարաբաղդ տղայոց զգաստարանները գողերու և մարդասպաններու տնկարաններ են։ Երկար տարիներ կը բանտարկեն զանոնք՝ ուղղութեան բերելու յուսով, — ո՜հ, ի՜նչ տկար յոյս. — յետոյ օրին մէկը կ'արձակեն զանոնք, ճակատագրին դէմ զայրացած, չարութեան մէջ կատարելագործուած, ոճրագործութեան համար հասունցած։

Ո՛հ, մի՛ վախնաք, վկայաւոր մարդասէրներն իրենց միտքը սաստիկ զբաղեցուցած են իրաց այսպիսի ողբալի վիճակի մը վրայ։ Եւ գիտէ՞ք ինչ գտած են անոր դարմանը տալու համար։ Խցարգել դրութիւնը։ Լաւ կ'իմանէ՞ք. յարատեւ մենակեցութեան» բացարձակ լռութեան դատապարտեալ տղաքներ, — այո՛, տղաքներ։ Այս դրութիւնը կը գործադրուի նաեւ, կարծեմ, նախ քան զգաստաստան բանտարկութեանց համար, կարճատեւ պատիժներու համար։ Բըլժիքի Ռոքէթի մէջ կրնանք տեսնել տղաքներ որոց իւրաքանչիւրն իր մասնաւոր բանտն ունի։ Տախտակամածի ծակէ մը նայելով, կրնանք տեսնել զանոնք, կատաղի խենդերու պէս բանտարկուած։ Ասիկա մարդուս գլխուն մազերը կը քստմնեցնէ։ Աթոռակի մը վրայ նըստած են՝ պատին վրայ հաստատուած սեղանակի մ'առջեւ և չեմ գիտեր ինչ ընդունայն աշխատութեամբ կը պարապին։ Մինչեւ իսկ կիրակի օրերը, պատարագի ատեն, տեսակ մը դուռներու, փայտեայ խուցերու մէջ կը փակուին, ուսկից ուրիշ բան չեն կրնար տեսնել, եթէ ոչ խորանին առջեւ պատարագիչ քահանան։ Բըլժիքի Ռոքէթի մատուռը մինչեւ իսկ Բարիզի հետաքրքրաշարժ բաներէն մին է։ Տանջանքի յոյժ ճարտարարուեստ գործիք մ'է։ Գրաւ կը դնեմ թէ հնարիչը դարձեալ մարդասէր մ'էր, որ, անտարակոյս, իր նմաններուն սիրոյն համար, ցկեանս խոշոր թոշակ մ'ընդունած է։

Արդէն ըսի։ Ցանցաւոր կամ լքեալ մանուկներու դաստիարակութեան համար, խցարգել դրութիւնն այնքան ողորմելի արդիւնքներ տըւաւ, որ ի բաց թողուեցաւ, կամ գրեթէ թողուեցաւ։ Պարզ բանտարկութեան, երկրագործական կամ այլ գաղթավայրերու դրութիւնը նորէն ընդունուեցաւ։ Փտած խնձորները նորէն կուտակուեցան։ Այս ամենն յոռի, անողորմ, անտեղի բան է։ Գիտեմ թէ խնդիրը դիւրին չէ լուծել։ Պէտք էր, — ասոր վրայ խորհեցան — մեկուսացնել հէք փոքրիկն, օրինակի համար, աղքատ ընտանիքի մը յանձնել, ուր պարկեշտ մթնոլորտի մը մէջ պիտի մեծնար, ուր աշխատութեան ճաշակը պիտի սորվէր, տեսնելով որ իր բոլորտիքը կ'աշխատին։ Բայց, չքաւորներուն մէջ իսկ, հայրն յօնքը կը պռստէ երբ իրեն առաջարկուի պահել, իր տղայոց մէջ, այս քասոտ ոչխարն, — առանց խօսելու այն անգամներուն վրայ որք թոշակաւորը կ'ընդունին միմիայն շահագործելու համար։ Ի՜նչ ընեն։ Միշտ նախկին զարշութեան մէջ կ'իյնան, Թիարանը կ'ընտրեն կամ անոր մօտ բան մը։

Չեմ ուզեր անիրաւ ըլլալ։ Մասնագէտներու բարեացակամութիւնը տարակուսի տակ չեմ ձգեր։ Հիանալի կանոնագրութիւններ կը խըմբագրեն, իմաստութեամբ և մինչեւ իսկ գթութեամբ տոգորուած, — սակայն ոչ այնքան սքանչելի, որ մարդ հուպ ընդ հուպ չտեսնուի հիմնովին բարեփոխել զանոնք։ Բայց, գործնականին մէջ, ինչ որ իմ աչքերովս տեսայ, զարհուրելի է։ Թիարաններ, կ'ըսեմ ձեզ, Թիարաններ ուր անպատասխանատու արարածներ բարոյական ու մարմնական ամէն տառապանաց ենթարկուած են, և ուր պետերուն սրտին մէջ չկայ այնքան գթութիւն որքան կարող կայ լլրճուկ պորտններու մէջ։

Արդ, Լուի Բաֆլ և Բրէթիէն Ֆորժա, քանի մը հարուած փոխանակած ըլլալնուն համար, կարգապահութեան սենեակը տարուած են։

Բաւական ընդարձակ սրահ մ'է սա, տեսակ մը կոլորայ, որոյ շուրջը կը դառնան պատժուած տղաք, անխօսօր կարգաւ, զինուորական քայլով, հսկողի մը ակնարկին տակ, օրն ի բուն առանց կանգ առնելու, բաց ի երկու անգամ կէս կէս ժամու դադարէ, ճաշելու համար։

Ցոյժ հաւանաբար, այս ալ մարդասէրի երեւակայութեան արդիւնք է։ Կարգապահութեան սենեակն այնպիսի տանջանք մ'է որ ամէնէն ըմբոստները կը նուաճէ։

(Շարունակելի)

Թարգմանից Բ. Մ. ՓՕՋԱՃԵԱՆ